

KATARZYNA SADŁO

DZIECI I MŁODZIEŻ W ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

STANDARDY OCHRONY
MAŁOLETNICH

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH NOWEFIO NA LATA 2021-2030

Autorka: Katarzyna Sadło
Projekt okładki, skład, łamanie: Time4 sp. z o.o.
Korekta językowa: Martyna Leciak

Redaktor naczelny Wydawnictwa NIW-CRSO: dr Konrad Burdyka

© Copyright by Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, Warszawa 2024

ISBN 978-83-963801-9-7

Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego,
al. Jana Pawła II 12, 00-124 Warszawa

Spis treści

Część I	5
Wprowadzenie	5
Kontekst „Lex Kamilek”	5
Przemoc wobec dziecka	6
Przemoc wobec dzieci w liczbach (2023)	7
Czynniki ryzyka w organizacji	8
Podopieczni	8
Rodziny podopiecznych	9
Przygotowanie personelu	9
Reputacja usypiająca czujność	10
Okazja sprzyja sprawcy	10
Kogo obowiązuje ustawa	11
Obowiązki organizacji	11
„Prześwietlenie” personelu	11
Sprawdzenie w „rejestrze pedofilów”	12
Weryfikacja niekaralności	13
Oświadczenie o państwach zamieszkania	14
Wprowadzenie standardów ochrony dzieci	15
Zawartość standardów	15
Opracowanie standardów	16
Wdrażanie standardów	17
Publikowanie wizerunku dzieci	17
Podmiotowość dziecka	18
Bezpieczeństwo	19
Godność	19
Media społecznościowe	22
A jeśli się wydarzyło...	24
Część II. Polityka ochrony dzieci	26
Nasze wartości	26
Objaśnienie terminów	26
Nasze zobowiązania	27
Rekrutacja i szkolenie personelu	28
Rekrutacja personelu	28
Weryfikacja niekaralności	28
Szkolenie i supervizja	29
Obowiązki pracownika	29
Relacje personelu z dziećmi	30

Praca z dziećmi	30
Kontakt fizyczny	30
Komunikacja z dzieckiem	31
Relacje między dziećmi	32
Ochrona danych osobowych	32
Ochrona wizerunku	33
Korzystanie z urządzeń elektronicznych i internetu	34
Procedury w przypadku krzywdzenia dziecka	34
Postępowanie po otrzymaniu informacji o krzywdzeniu dziecka	34
Rodzaje interwencji w przypadku różnych form krzywdzenia dzieci	35
Przestępstwo popełnione na szkodę dziecka przez osobę dorosłą	35
Przestępstwo popełnione na szkodę dziecka przez inne dziecko	36
Zaniedbanie dziecka w jego środowisku rodzinnym	36
Obowiązek zachowania tajemnicy	36
Zasady dokumentowania i przechowywania informacji	37
Udostępnianie standardów	37
Przegląd i aktualizacja standardów	37
Część III. Załączniki	38
Dziecko krzywdzone	38
Prawne podstawy interwencji	40
Obowiązek prawny zawiadomienia o wybranych przestępstwach	40
Obowiązek społeczny zawiadomienia o przestępstwie	41
Obowiązek społeczny zgłoszenia zaniedbywania dziecka	41
Obowiązek społeczny zawiadomienia o krzywdzeniu rówieśniczym	41
Odpowiedzialność za niedopełnienie obowiązków	42
Dane osobowe kandydata	44
Oświadczenie o państwach zamieszkania	45
Oświadczenie o niekaralności	46
Instrukcja dla kandydata	47
Zasady publikacji wizerunku	48
Zgoda opiekunów prawnych	48
Ochrona prywatności i anonimowości	48
Bezpieczeństwo dziecka	48
Godność dziecka	48
Gdzie szukać wsparcia	49
Telefony zaufania	49
Urzędy i instytucje publiczne	49
Organizacje pozarządowe	49

Część I.

Wprowadzenie

Celem publikacji jest wsparcie organizacji pozarządowych we wdrożeniu obowiązków nałożonych na nie *ustawą o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich*¹. Przygotowując ją, wysłałam z założenia, że powinna być ona wystarczająco praktyczna, żeby nie stać się kolejną polityką, która po formalnym przyjęciu przez zarząd organizacji trafia do segregatora z innymi tego typu dokumentami, które co prawda są, ale nikt tak naprawdę nie rozumie po co. Mam świadomość, że przy ogromnym zróżnicowaniu organizacji pozarządowych i prowadzonych przez nie działań z udziałem dzieci żadna polityka nie będzie wystarczająco uniwersalna. Mam jednak nadzieję, że może przynajmniej stanowić punkt wyjścia do opracowania przez każdą organizację własnej wersji uwzględniającej jej specyfikę, rodzaj prowadzonych przez nią działań z udziałem małoletnich, możliwych zagrożeń, a przede wszystkim potrzeb jej małoletnich podopiecznych.

W części pierwszej przedstawiam obowiązki organizacji i omawiam wybrane obszary, które muszą zostać uregulowane we wprowadzonych przez nią wewnętrznych standardach. Staram się tam wyjaśnić powody, dla których w części kolejnej, zawierającej propozycję Polityki ochrony dzieci, zaproponowałam takie, a nie inne rozwiązania. Wielu organizacjom niektóre z nich mogą się wydawać nadmiernie restrykcyjne i nieadekwatne do ich codziennej działalności – i tak zapewne jest. Łatwiej jednak z długiej listy rygorystycznych rozwiązań wykreślać te, które uznamy za zbyt surowe dla naszej organizacji, niż zaostreżać propozycje liberalne, gdy te okazują się zbyt łagodne do potrzeb i specyfiki grupy, którą standardy mają chronić w naszej organizacji. W części trzeciej zamieszczam dodatkowe materiały, w tym wzory dokumentów, które można wykorzystać, wdrażając standardy.

Kontekst „Lex Kamilek”

W 2023 roku zmarł zakatowany przez ojczyzna 8-letni Kamil z Częstochowy. I jak w przypadku wielu innych dzieci-ofiar przemocy domowej, także ten dramat rozgrywał się przez wiele miesięcy, częściowo za wiedzą otoczenia. Na długo przed tragiczną śmiercią Kamila pojawiało się bowiem wystarczająco wiele sygnałów, że jest krzywdzony przez swoich opiekunów, żeby wywołały one stosowną reakcję bezpośredniego otoczenia. Niestety, ale wszystkie one zostały zignorowane przez szkołę, do której uczęszczał, i przez instytucje publiczne, które na różnych etapach jego dramatu miały nie tylko informacje, ale też możliwości, aby ten koszmar przerwać.

Kamila nie dało się uratować, ale jego straszna śmierć wśród odwracających wzrok dorosłych dała impuls do uchwalenia przepisów, które mają sprawić, że w przyszłości każda instytucja mająca kontakt z krzywdzonym dzieckiem będzie umiała tę krzywdę rozpoznać i odpowiednio zareagować, niezależnie od tego, kto tę krzywdę zadaje.

¹ Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 560). Tekst ustawy uwzględnienia zmiany wprowadzone ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1606) oraz zmiany wynikające z innych przepisów.

W odpowiedzi na śmierć Kamila znowelizowano uchwaloną jeszcze w 2016 roku ustawę o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym², znacznie rozszerzając jej zakres poza kwestie związane z przestępczością na tle seksualnym, i w konsekwencji zmieniając jej nazwę na ustawę o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich. To ona jest podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony dzieci przed krzywdzeniem. Aby upamiętnić chłopca, którego tragiczna śmierć była motywacją do systemowego podjęcia tematu krzywdzonych dzieci, przepisy, które w tej publikacji omawiam są potocznie nazywane „Lex Kamilek” lub „Ustawa Kamilka”.

Ta ustawa zmienia paradygmat myślenia o przemocy w Polsce. Nie tylko mówi, jak reagować, kiedy do przemocy doszło, ale przede wszystkim nakazuje wyciągać wnioski i przeciwdziałać krzywdzeniu dzieci. Te przepisy są po to, by wszyscy wiedzieli, kiedy trzeba reagować i jak należy zareagować, gdy widzimy czy podejrzewamy, że dziecku dzieje się krzywda.

Monika Horna-Cieślak, Rzeczniczka Praw Dziecka

Przemoc wobec dziecka

W raporcie „Diagnoza przemocy wobec dziecka 2023”³ opublikowanym przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę, autorzy wymieniają różne formy przemocy wobec dziecka, a każda z nich zasługuje na osobną uwagę. Przemocą wobec dziecka nie jest bowiem wyłącznie użycie wobec niego siły fizycznej, ale także między innymi:

Parentyfikacja – zaangażowanie dziecka w nieodpowiednie dla niego rozwojowo dorosłe role, w których zastępuje ono lub przejmując rolę rodzica lub opiekuna. Można wyróżnić m.in. parentyfikację instrumentalną, gdy dziecko opiekuje się swoim rodzeństwem lub rodzicami, wykonując obowiązki dorosłych, i emocjonalną, gdy pełni rolę powiernika/mediatora rodzica, czując się odpowiedzialne za stan emocjonalny opiekuna.

Przemoc rówieśnicza – intencjonalne, krzywdzące zachowania ze strony rówieśników. Może mieć formę psychiczną lub fizyczną.

Przemoc ze strony bliskich dorosłych – działanie ze strony opiekuna dziecka, które to działanie stwarza ryzyko szkody dla jego zdrowia psychicznego i fizycznego.

Wiktylizacja dziecka – doświadczenie przez dziecko jednej formy lub większej liczby form przemocy, zaniedbania lub wykorzystywania seksualnego.

Wiktylizacja pośrednia – bycie świadkiem przemocy w rodzinie, np. ze strony jednego opiekuna w stosunku do drugiego lub innego dziecka w rodzinie.

² Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz.U. poz. 862), tekst ogłoszony.

³ Raport dostępny jest na stronie https://fdds.pl/_Resources/Persistent/4/0/d/e/40de383c074981a2c2061800f8a565d2f4d53b55/Raport%20Diagnoza%20Przemocy%20wobec%20Dzieci%202023.pdf

Wykorzystywanie seksualne bez kontaktu fizycznego – ekspozycja dziecka, odbywająca się bez zaangażowania kontaktu fizycznego, na działania lub treści seksualne, które mogą być dla niego traumatyczne, szkodliwe oraz nieodpowiednie w związku z jego wiekiem i rozwojem, np. słowna przemoc seksualna, umożliwianie kontaktu z treściami o charakterze pornograficznym lub uwodzenie w internecie.

Wykorzystywanie seksualne z kontaktem fizycznym – zachowania włączające dziecko w aktywność seksualną obejmującą kontakt fizyczny, której nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody lub na którą nie jest dojrzałe rozwojowo i nie może wyrazić swojej zgody, która byłaby ważna w świetle obowiązującego prawa, bądź która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi danego społeczeństwa.

Zaniedbanie emocjonalne – niezaspokajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dziecka, kluczowych dla jego prawidłowego rozwoju, takich jak uwaga, troska, wsparcie emocjonalne, zrozumienie, np. niedostateczne okazywanie uwagi dziecku, brak emocjonalnego zaangażowania w relację z dzieckiem.

Zaniedbanie fizyczne – niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych dziecka, np. zaniedbywanie opieki nad jego zdrowiem, zaniedbywanie potrzeb higienicznych, nieodpowiednie żywienie lub brak czystych ubrań.

Powyższe przykłady przemocy wobec dzieci nie wyczerpują wszystkich możliwości, czasem nieintencjonalnego, krzywdzenia dzieci. Bywają to też przecież zachowania, do których jesteśmy już tak przyzwyczajeni, że nie wywołują specjalnej refleksji – by wspomnieć choćby o promowaniu niezdrowych i nierealnych standardów urody, co ma często destrukcyjny wpływ na dzieci w wieku dojrzewania i przyczynia się do wzrostu skali zaburzeń odżywiania.

Przemoc wobec dzieci w liczbach (2023)

Według przywołanego już badania Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę przemoc wobec dzieci ciągle jest zjawiskiem poważnym, a jego skala rośnie. W badanym roku większość dzieci i nastolatków (79%) zadeklarowała, iż doświadczyła w swoim życiu choć raz przemocy lub zaniedbania. W roku poprzedzającym badanie było to „tylko” 52%, co niestety wskazuje dynamikę wzrostu.

Najczęściej zgłaszanymi formami przemocy były:

- przemoc ze strony rówieśników (66%),
- przemoc ze strony bliskiego dorosłego (32%),
- wykorzystanie seksualnie bez kontaktu fizycznego (26%).

Ponadto 23% dzieci i nastolatków było zaniedbywanych emocjonalnie, 20% – doświadczało parentyfikacji, a 14% – było świadkami przemocy w domu. Wykorzystywania seksualnego z kontaktem fizycznym doświadczyło 8% respondentów, tyle samo (8%) było zaniedbywanych fizycznie.

8% badanych dzieci przyznało, że nie miało się do kogo zwrócić po pomoc.

Te dane tworzą szerszy kontekst dla nowych obowiązków nałożonych „ustawą Kamilka” na wszystkie podmioty pracujące z dziećmi, w tym na organizacje pozarządowe. Jeśli więc w pierwszym odruchu wzdragacie się, że państwo znowu zmusza organizacje do nadmiernej papierologii i próbuje uregulować każdą relację dorosły-dziecko, weźcie pod uwagę, że ten akurat obszar funkcjonowania organizacji pozarządowych zdecydowanie wymaga uporządkowania i wprowadzenia wysokiego poziomu zabezpieczeń prewencyjnych. Jest to spowodowane samą specyfiką ich działalności, która może sprzyjać różnym formom krzywdzenia dzieci w ramach organizacji lub stwarzać więcej okazji do dostrzeżenia takiej krzywdy zadawanej dzieciom poza organizacją. Jest to jednocześnie temat szczególnie trudny do podejmowania właśnie w organizacjach, czyli podmiotach kierujących się misją, opartych w dużej mierze na pracy wolontarystycznej i ofiarności publicznej. Warto też zauważyć, że organizacje na ogół pielęgnują własny wizerunek – w znakomitej większości zastrzeżenie pozytywne – bardzo utrudniające patrzenie na organizację jako na jeden z podmiotów, w których siłą rzeczy również mogą wystąpić zagrożenia dla dobrostanu dzieci.

Czynniki ryzyka w organizacji

Aby lepiej zrozumieć, dlaczego tematyka ochrony dzieci przed krzywdzeniem powinna być traktowana priorytetowo przez każdą organizację pracującą z dziećmi, należy wyjść od samej specyfiki organizacji pozarządowej. Sprawia ona, że to właśnie organizacje pozarządowe są z jednej strony tymi instytucjami, które mogą mieć łatwiejszy „dostęp” do dzieci-ofiar przemocy i tym samym powinny umieć w porę tę krzywdę rozpoznać, a następnie odpowiednio zareagować. Z drugiej zaś strony sam sposób funkcjonowania organizacji często sprzyja niestosownym zachowaniom wobec dzieci. Sprzyja – to znaczy stwarza możliwości, co oczywiście w znakomitej większości organizacji nie będzie oznaczało, że zostaną one jakkolwiek wykorzystane. Ale każda organizacja powinna dobrze przyjrzeć się temu, dla kogo, jak i z kim działa, żeby zidentyfikować potencjalne zagrożenia. Pozwolę sobie zasygnalizować kilka wybranych.

Podopieczni

Organizacje pozarządowe pracujące z dziećmi często mają do czynienia z dziećmi szczególnie bezbronnymi, a ta bezbronność może wynikać z różnych przyczyn – stanu zdrowia, poziomu rozwoju intelektualnego, sytuacji rodzinnej i społecznej, dotychczasowych doświadczeń, zaniedbania, itp.

Wiele organizacji pracuje z dziećmi, które z różnych powodów mogą być szczególnie podatne na niewłaściwe relacje z dorosłymi. Czasami dlatego, że najmłodsi nie umieją rozpoznać nieprawidłowości danej relacji, a czasami po prostu nie mają umiejętności i narzędzi, żeby się przed nią skutecznie obronić. Dziecko ze specjalnymi potrzebami, dziecko z niepełnosprawnością intelektualną, deficytami rozwojowymi czy ograniczonymi możliwościami skutecznego komunikowania się jest z oczywistych względów łatwiejszym celem dla kogoś, kto mógłby chcieć je skrzywdzić. Takemu dziecku trudniej jest wytłumaczyć, że ma prawo do wyznaczenia i obrony własnych granic, oraz nauczyć je, jak może to prawo egzekwować. Będzie miało zatem większe problemy z zasygnalizowaniem

własnych potrzeb i zgłoszeniem doznanych krzywd, szczególnie jeśli często nie umie nawet tej krzywdy nazwać.

Zdarzają się też sytuacje, w których po odpowiednio długim upokarzaniu, będącym także formą przemocy, dzieci się po prostu przyzwyczajają do patologicznej sytuacji i nawet mogą ją zgłaszać, rezygnując z walki o siebie.

Rodziny podopiecznych

Jakkolwiek okrutnie to zabrzmie, rodziny podopiecznych nie zawsze są – i nie zawsze chcą być – największymi adwokatami swoich dzieci, a czasami to właśnie rodzina jest tym środowiskiem, gdzie dziecko jest krzywdzone, co rodzi naturalne napięcia między opiekunami dziecka a organizacją dostrzegającą sygnały stosowania przemocy wobec dziecka. W tym przypadku między organizacją a rodziną może wystąpić niechęć uniemożliwiająca skuteczną ochronę dobra dziecka, jeśli rodzina nie współpracuje. A czasami, po zgłoszeniu zastrzeżeń przez personel organizacji, rodzina po prostu zabiera z niej dziecko.

Są też przypadki, niestety dość dobrze nagłośnione, że dziecko jest krzywdzone w samej organizacji, ale to rodzice są głównymi przeciwnikami zmiany takiego stanu rzeczy. Dzieje się to na przykład w organizacjach mocno opartych na autorytecie, gdzie od niego zależą sukces i kariera dziecka. Jednym z głośniejszych przypadków był bardzo dobrze udokumentowany i trwający latami proceder wykorzystywania seksualnego młodych chórzystów przez światowej sławy dyrygenta i wieloletniego dyrektora ich chóru. Nawet po ujawnieniu drastycznych szczegółów krzywdzenia kolejnych roczników małych chórzystów, niektórzy rodzice do końca bronili dyrygenta. Trudno powiedzieć, czy bardziej z powodu chęci wyparcia niewygodnych faktów, czy także dlatego, że to jemu ich dzieci zawdzięczały karierę. Podobne wewnętrzne zależności między decyzjami trenera a karierami młodych zawodników sprawiły, że w kilku organizacjach sportowych wieloletniemu wykorzystywaniu, będącemu często „tajemnicą poliszynela”, długo nie położono kresu.

Przygotowanie personelu

Organizacje pozarządowe nie zawsze są wymarzoną pracodawcą, bo na ogół nie mogą sobie pozwolić na konkurowanie w tym zakresie z „rynkiem”. Rzadko zatrudniają na umowy o pracę, często płacą wynagrodzenie na poziomie zbyt niskim w stosunku do oczekiwanych kompetencji, nakładu pracy czy zakresu odpowiedzialności pracowników. Wiele organizacji funkcjonuje w oparciu o pracowników tak głęboko zaangażowanych, że są oni gotowi przymknąć oko na nieidealne warunki pracy i płacy. Korzystają też często z pracy wolontariuszy, przyjmując przy tym nierzadko zasadę, że nie należy oceniać ani krytykować tego, co się dostało za darmo. Duża rotacja i często negatywna selekcja personelu, a czasami również brak dobrego szkolenia, superwizji i monitoringu personelu sprawiają, że organizacje są miejscami, do których relatywnie łatwo dostać się komuś, kto potrafi przekonać, że będzie potrzebny. Te wszystkie cechy, które tak cenimy w organizacjach – misyjność, wolontariat, trochę spontaniczności i mało biurokracji – w przypadku tak delikatnego obszaru, jak praca z dziećmi, mogą być czynnikiem ryzyka.

Osoba o skłonnościach pedofilskich może szukać łatwego kontaktu z dziećmi, próbując się włączyć w działania organizacji, która do nich adresuje swoje działania. Często też taka osoba ma przy tym duże kompetencje społeczne i łatwo wzbudza zaufanie i sympatię. Jeśli dodamy do tego niewystarczająco wnikliwą weryfikację kandydatów i superwizję pracy każdego, kogo dopuszczamy do dzieci, musimy nasz pozarządowy styl organizacji pracy zaliczyć do czynników potencjalnego ryzyka.

Reputacja usypiająca czujność

Organizacje pozarządowe cieszą się – jakże zasłużenie – bardzo dobrą reputacją zarówno wśród osób korzystających z ich usług, jak i wobec tzw. opinii publicznej. I choć jest to zazwyczaj powód do dumy, w kontekście bezpieczeństwa dzieci jest to także czynnik usypiający czujność, a ta powinna być zachowana zawsze, gdy oddajemy dzieci pod opiekę obcych osób i nie mamy bezpośredniej kontroli nad tym, co się z nimi dzieje. Niestety można długo wymieniać osoby i organizacje, które nie zasłużyły na kredyt zaufania, ale były nim obdarzone na tyle długo, że po drodze skrzywdziły nawet dziesiątki dzieci pozostających pod ich opieką. Nieżyjący już wybitny psycholog Andrzej Samson, skazany za przestępstwa seksualne na kilkuletnich autystycznych dzieciach, przez lata cieszył się ogromną sławą cenionego eksperta od terapii najmłodszych. I choć zanim został zdemaskowany jako pedofil wykorzystujący dzieci-pacjentów, środowisko miało liczne sygnały, że działa on nieprawidłowo – prowadzi terapię często pod wpływem alkoholu i nie poddaje się obowiązkowej superwizji – to wszyscy, którzy mieli wiedzę na ten temat i powinni zareagować, milczeli. I znowu, nie jest to bynajmniej jedyny przypadek, w którym reputacja instytucji lub osoby jest tak dobra, że praktycznie nie ma przestrzeni na sygnalizowanie wątpliwości tak długo, jak nie ma jednoznacznych przesłanek, że dzieciom dzieje się krzywda, i brak jest klarownych procedur zgłaszania takich sytuacji.

Okazja sprzyja sprawcy

Ostatnim czynnikiem ryzyka, który szczególnie często występuje w organizacjach, są liczne okazje, pojawiające w naturalny sposób, do krzywdzenia dzieci przez dorosłych lub przez inne dzieci. Wiele organizacji robi wspólne wyjazdy z noclegami, podczas zajęć (np. sportowych czy rehabilitacji) następuje zwykły kontakt fizyczny, a osoby pracujące z dziećmi zdobywają zaufanie dzieci i ich rodziców. W organizacjach zajmujących się dziećmi z rodzin zaniedbanych wychowawczo, w których rodzice nie zaspokajają wszystkich potrzeb emocjonalnych najmłodszych, personel jest postrzegany jako surogat rodzica w okazywaniu dzieciom uwagi, troski, wsparcia i zrozumienia.

Nie jest moją intencją sugerowanie, że w organizacjach pozarządowych dzieje się dzieciom szczególna krzywda, podczas gdy jest odwrotnie – organizacje są miejscem, gdzie oddany personel robi wszystko, żeby dzieci mogły się rozwijać, realizować swoje pasje i zaspokajać potrzeby. Ale nie można zamykać oczu na możliwości krzywdzenia dzieci także w organizacjach. Z tego powodu ustawodawca wymaga także od organizacji społecznych uregulowania sposobu, w jaki przeciwdziałają krzywdzeniu dzieci i w jaki reagują, gdy już tę krzywdę dostrzegą.

Kogo obowiązuje ustawa

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich dotyczy każdej organizacji, która prowadzi działalność związaną z:

- wychowaniem,
- edukacją,
- wypoczynkiem,
- leczeniem,
- świadczeniem porad psychologicznych,
- rozwojem duchowym,
- uprawianiem sportu lub realizacją zainteresowań przez małoletnich lub
- opieką nad nimi.

Powyższy katalog wyczerpuje wszystkie możliwe obszary działań z udziałem małoletnich (osób, które nie ukończyły 18. roku życia), dlatego jeśli Twoja organizacja ma do czynienia z takimi osobami, ustawa niewątpliwie jej dotyczy i nie ma tu znaczenia, czy kontakt z małoletnimi jest bezpośredni, czy zdalny, stały czy okazjonalny, ani to, czy małoletni są podopiecznymi/beneficjentami organizacji, czy tylko angażują się w jej działania jako wolontariusze.

Choć niektóre obowiązki są identyczne dla każdego typu organizacji pracującej z dziećmi – weryfikacja personelu odbywa się bowiem według takiej samej procedury – to kluczowy dokument przedstawiający standardy ochrony dzieci powinien zostać „uszyty na miarę” dla każdej organizacji, uwzględniając jej specyfikę (cele i metody działania, kontekst społeczny, w którym funkcjonuje organizacja, jej zasoby kadrowe itp.).

Obowiązki organizacji

„Prześwietlenie” personelu

Przed dopuszczeniem jakiegokolwiek osoby do kontaktu z małoletnimi organizacja ma obowiązek starannego zweryfikowania takiej osoby i upewnienia się, że spełnia ona nie tylko wymogi formalne – jak niekaralność za przestępstwa określonego rodzaju – ale również, że daje gwarancję realizacji powierzonych jej zadań na odpowiednim poziomie merytorycznym i etycznym. Choć używam tu słowa „personel” lub „pracownik”, wszystkie opisane zasady dotyczą każdej dopuszczonej do małoletnich osoby, niezależnie od charakteru relacji wiążącej ją z organizacją. Pracownik, zleceniobiorca, wolontariusz organizacji lub jej organów – jeśli tylko ma mieć kontakt z małoletnimi, musi zostać sprawdzony.

Obowiązek weryfikacji opisanej w tym rozdziale nie dotyczy jedynie członka rodziny małoletniego, ale tylko wtedy, gdy zajmuje się wyłącznie własnym dzieckiem, lub osoby znanej osobiście rodzicowi/opiekunowi małoletniego. Jeśli organizujemy wyjazd, podczas którego każdemu dziecku towarzyszy rodzic opiekujący się wyłącznie własnym dzieckiem, nie mamy obowiązku sprawdzania każdego rodzica w sposób przewidziany w ustawie. Jeśli jednak podczas takiej wycieczki pod opieką rodzica będzie nie tylko jego dziecko, ale także inne dzieci, którym nie towarzyszą rodzice – organizacja ma obowiązek

przeprowadzić taką samą procedurę sprawdzającą, jak wobec każdego pracownika. W tym przypadku ów rodzic nie występuje wyłącznie w roli opiekuna własnego dziecka, jego rola jest zbliżona do roli wolontariusza opiekującego się także cudzymi dziećmi.

Sprawdzenie w „rejestrze pedofilów”

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym uchwalona w 2016 roku wprowadziła *Rejestr sprawców przestępstw na tle seksualnym*, zwany potocznie „rejestrem pedofilów”, i zobowiązała wszystkie podmioty mające kontakt z małoletnimi do sprawdzania, czy osoba, która ma zostać dopuszczona do jakichkolwiek działań wymagających takiego kontaktu, nie figuruje w nim. Niestety, ale tylko nieliczne organizacje miały świadomość istnienia takiego obowiązku i większość z nich do tej pory go nie wypełniała, dopuszczając osoby niezwyfikowane do pracy z małoletnimi.

Rejestr sprawców przestępstw na tle seksualnym jest prowadzony przez Ministerstwo Sprawiedliwości i dostępny na stronie www.rps.ms.gov.pl. Składa się z trzech baz danych:

- Rejestr publiczny,
- Rejestr z dostępem ograniczonym,
- Rejestr osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15, wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.

Obowiązki weryfikacyjne ciążące na organizacji pracującej z małoletnimi dotyczą tylko Rejestru z dostępem ograniczonym i Rejestru Państwowej Komisji, ale ten jest i pewnie długo jeszcze będzie pusty, zatem w praktyce obowiązki weryfikacyjne dotyczą tylko sprawdzania kandydatów do pracy z dziećmi w Rejestrze z dostępem ograniczonym.

Przed nawiązaniem stosunku pracy lub przed dopuszczeniem do innej działalności wymagającej kontaktu z małoletnimi organizacja ma obowiązek sprawdzić, czy dane tej osoby są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze. Żeby uzyskać wgląd do Rejestru z dostępem ograniczonym, organizacja musi założyć w nim swoje konto jako „użytkownik instytucjonalny” i po uzupełnieniu wszystkich wymaganych danych wygenerować i wydrukować zgłoszenie, które następnie po podpisaniu przez osoby uprawnione do jej reprezentowania wysyła na adres sądu wskazany w wygenerowanym zgłoszeniu. Dopiero po weryfikacji prawidłowości zgłoszenia przez sąd organizacja uzyska dostęp do Rejestru i będzie mogła samodzielnie weryfikować osoby (i tylko je, bo przepisy zakazują sprawdzania w Rejestrze innych osób), które zamierza dopuścić do kontaktu z małoletnimi.

Obecnie (lipiec 2024 roku) na stronie Rejestru widnieje komunikat o znacznym wydłużeniu czasu rozpatrywania wniosków, a cała procedura może zatem potrwać nawet kilka tygodni. Czy to oznacza, że musimy wstrzymać rekrutację do czasu potwierdzenia przez sąd naszych uprawnień i otrzymania dostępu do danych z Rejestru lub do tego czasu w ogóle nie sprawdzać osób dopuszczanych do kontaktów z małoletnimi? Na szczęście nie, bo organizacja, która jeszcze nie ma aktywnego konta w Rejestrze i nie może samodzielnie sprawdzać kandydatów do pracy z dziećmi, może skorzystać ze ścieżki alternatywnej i żądać od kandydatów do pracy z dziećmi, aby sami dostarczyli

jej zaświadczenie z Rejestru. Każda osoba fizyczna może bowiem samodzielnie sprawdzić, czy w figuruje w Rejestrze – wystarczy, że zarejestruje swoje konto jako „użytkownik indywidualny” i po podaniu swoich danych osobowych podpisze i wyśle zapytanie. Do tego wystarczy profil zaufany, a odpowiedź natychmiast zostanie wygenerowana. Następnie trzeba pobrać wygenerowane w ten sposób zaświadczenie i przekazać organizacji. Jeśli organizacja chce mieć pewność, że zaświadczenie nie zostało przez kandydata sfałszowane, może wejść na stronę Rejestru, wybrać opcję „sprawdź autentyczność wydruku” i wpisać w rubrykę numer identyfikacyjny wydruku widniejący na górze przedstawionego przez kandydata zaświadczenia. W ten sposób każda organizacja praktycznie od ręki może zweryfikować osoby, które zamierza dopuścić do kontaktu z małoletnimi, nawet nie mając (jeszcze) konta w Rejestrze. Tak zgromadzone wydruki należy przechowywać w aktach osobowych pracownika lub w odpowiadającej im dokumentacji osób niebędących pracownikami.

Weryfikacja niekaralności

Od 15 lutego 2024 roku organizacje pracujące z małoletnimi mają obowiązek weryfikowania, czy osoby, które mają być przez nie dopuszczone do kontaktów z dziećmi nie były w przeszłości karane za określone typy przestępstw. Inaczej niż w przypadku „rejestru pedofilów” organizacja nie ma tu możliwości samodzielnego sprawdzenia kandydata i to na nim spoczywa obowiązek pozyskania stosownego zaświadczenia celem okazania go przyszłemu pracodawcy. Zgodnie z art. 21 ust. 3 *ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich* osoba dopuszczana do kontaktu z małoletnimi musi przedstawić organizacji zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego potwierdzające, że nie była karana za przestępstwa określone w:

- Rozdziale XIX Kodeksu karnego⁴ (przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu),
- Rozdziale XXV Kodeksu karnego (przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności),
- art. 189a *Kodeksu karnego* (handel ludźmi),
- art. 207 *Kodeksu karnego* (znęcanie się nad osobą najbliższą lub nieporadną),
- *ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii*⁵

lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego.

Zaświadczenia o niekaralności można otrzymać w formie papierowej, wysyłając wniosek pocztą lub składając go osobiście w Punkcie Informacyjnym Krajowego Rejestru Karnego. Można też złożyć wniosek o zaświadczenie w formie elektronicznej, wysyłając go przez stronę www.ekrk.ms.gov.pl (wystarczy mieć profil zaufany). Opłata za wydanie zaświadczenia wynosi 20 zł (wersja elektroniczna) lub 30 zł (wersja papierowa). Także w przypadku tego rejestru czas oczekiwania jest różny i zaświadczenie jest dostępne „od ręki” tylko w przypadku złożenia wniosku bezpośrednio w Punkcie Informacyjnym

⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553).

⁵ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1939).

Krajowego Rejestru Karnego. Jeśli wniosek zostanie złożony przez internet, czas oczekiwania wyniesie ok 7 dni, a jeśli pocztą – ok. 3 tygodnie.

Osoba posiadająca obywatelstwo innego państwa oprócz zaświadczenie z polskiego rejestru karnego ma obowiązek przedstawienia podobnego zaświadczenia z rejestru karnego państwa swojego obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi. Jeśli jest to państwo należące do Unii Europejskiej, zaświadczenie takie wyda nasz Krajowy Rejestr Karny, za pośrednictwem którego można składać zapytania także o informacje zamieszczone w rejestrach karnych państw członkowskich. Czas oczekiwania na informację z rejestru karnego innego państwa członkowskiego UE wynosi ok. 20 dni. W przypadku osoby będącej obywatelem państwa nienależącego do Unii Europejskiej takie zaświadczenie musi uzyskać we własnym zakresie, kontaktując się bezpośrednio z odpowiednim urzędem państwa swojego obywatelstwa.

Oświadczenie o państwach zamieszkania

Osoba, która ma zostać dopuszczona do pracy lub innej działalności związanej z kontaktami z małoletnimi, składa organizacji oświadczenie o państwach, w których zamieszkiwała⁶ w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i – jeśli jest cudzoziemcem – państwie, z którego pochodzi, oraz przedkłada informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi. Jeżeli prawo danego państwa nie przewiduje wydawania informacji do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, przedkłada się informację z rejestru karnego tego państwa.

W przypadku gdy prawo państwa nie przewiduje sporządzenia informacji o niekaralności lub w danym państwie nie prowadzi się rejestru karnego, osoba ta składa oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie była prawomocnie skazana w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziałach XIX i XXV oraz art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego, a także w *ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii* i nie nałożono na nią zakazu prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich lub z opieką nad nimi.

Oświadczenia składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „*Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Uwaga! Ustawa nie wskazuje, jak dopełnić powyższych formalności, jeśli państwo obywatelstwa lub inne państwo, w którym dana osoba zamieszkiwała, prowadzi odpowiedni rejestr, ale z powodów obiektywnych osoba ta nie może uzyskać stosownego zaświadczenia. Jest to na przykład przypadek uchodźców z państw, w których warunkiem otrzymania takiego zaświadczenia jest osobiste stawiennictwo

⁶ Ustawa nie zawiera dodatkowych wskazówek, jak należy traktować „państwo zamieszkania”. Wydaje się zatem, że można tu sięgnąć po definicję „miejsca zamieszkania” z Kodeksu cywilnego, zgodnie z którą „miejsce zamieszkania” to „miejscowość, w jakiej dana osoba przebywa z zamiarem stałego pobytu”. Nie ma zatem potrzeby wymieniać każdego państwa, w którym pomieszkiwalimy przez krótki czas.

w urzędzie je wydającym – takie przepisy obowiązują na przykład na Białorusi. W przypadku uchodźcy z Białorusi złożenie oświadczenia o treści wskazanej w ustawie nie byłoby zatem zgodne z prawdą i narażałoby tę osobę na odpowiedzialność karną za składanie niezgodnego z prawdą oświadczenia. Kierując się duchem ustawy (choć nie jego literą), proponuję w załącznikach przykładowe oświadczenie, jakie mogłaby złożyć taka osoba – jest to jednak tylko moja próba znalezienia rozwiązania problemu, jakiego nie przewidział ustawodawca.

Wprowadzenie standardów ochrony dzieci

Omówione wcześniej obowiązki mają charakter formalny, zero-jedynkowy i są takie same dla każdej organizacji. Z punktu widzenia bezpieczeństwa małoletnich pozostających pod opieką organizacji kluczowe znaczenie ma jednak obowiązek opracowania i wdrożenia standardów ochrony małoletnich – wewnętrznej polityki regulującej zasady obowiązujące w organizacji.

Zawartość standardów

Ustawodawca nie narzuca żadnych konkretnych rozwiązań, podkreślając, że zawsze powinny być dostosowane do charakteru i rodzaju organizacji oraz jej działalności. Ustawa wymienia jedynie obszary, które standardy powinny regulować:

- zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich,
- zasady i procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego,
- procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskiej Karty”,
- zasady przeglądu i aktualizacji standardów,
- zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki lub organizatora do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności,
- zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania,
- osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia,
- sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego,
- wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone,

- zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci internet,
- procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci internet oraz utrwalonymi w innej formie,
- zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.

Opracowanie standardów

Ustawa wskazuje, co organizacja powinna ustalić, aby zagwarantować bezpieczeństwo dzieciom, z którymi ma bezpośredni kontakt. Przyjęte standardy powinny być zatem dokumentem mocno osadzonym w specyfice danej organizacji, uwzględniać jej strukturę organizacyjną, skupiać się na obszarach, które są dla jej działalności newralgiczne. Mają być przede wszystkim dokumentem „żywym” i stosowanym na co dzień. W kolejnej części przedstawiam przykładowe standardy do dowolnej modyfikacji – gorąco zachęcam do samodzielnego ich skomponowania według własnych potrzeb.

Warto pamiętać, że proces opracowywania standardów, nawet jeśli któryś z dostępnych wzorów potraktujemy jako punkt wyjścia, zaangażowani powinni być kluczowi interesariusze – osoby, które ten temat bezpośrednio dotyczy. W organizacji będą to przede wszystkim:

- personel pracujący z dziećmi,
- rodzice dzieci,
- dzieci (w zależności od etapu rozwoju i możliwości rozumienia).

Zanim zaczniemy spisywać ostateczne wersje standardów, musimy w gronie interesariuszy odpowiedzieć na trzy pytania:

- jakie niepożądane zdarzenia mogą mieć miejsce,
- jakie jest prawdopodobieństwo wystąpienia danego zdarzenia,
- jakie są szkody dla dzieci będących pod opieką organizacji, jeśli to zdarzenie wystąpi.

We wcześniejszych rozdziałach omawiałam pokrótce te cechy organizacji pozarządowych, które sprawiają, że dzieci będące pod ich opieką mogą być narażone na krzywdzenie (w organizacji lub poza nią). Dobrym punktem wyjścia do opracowywania/modyfikacji standardów będzie zrobienie listy czynników ryzyka występujących w organizacji – im pełniejsza, tym mniejsze obawa, że ryzyka zaistnieją w rzeczywistości. Na tym etapie wystarczy zwykła burza mózgów, podczas której wymienimy wszystkie czynniki mogące mieć znaczenie dla oceny poziomu potencjalnych zagrożeń wynikających wyłącznie z tego, dla kogo i w jaki sposób organizacja działa. W kolejnym kroku, po sporządzeniu listy czynników, powinniśmy się zastanowić, jakim niepożądanym działaniom mogą one sprzyjać i jakie szkody dla zdrowia fizycznego i psychicznego dziecka powodować. Ostatecznie standardy to zestaw zasad postępowania, które pozwolą zminimalizować ryzyko wystąpienia zachowań niepożądanych albo ograniczyć szkody.

Kluczowym elementem opracowywania standardów powinno być sięgnięcie po wiedzę i doświadczenie personelu i rodziców, a także – po ich oczekiwania. Każda z tych osób zapewne potrafi przytoczyć jakąś sytuację kontrowersyjną, niekomfortową, taką, w której nie wiadomo było jak się zachować i co do której istnieje wątpliwość, czy sposób zachowania dorosłych był odpowiedni. Takie historie z życia organizacji są bezcenną – bo nie wyłącznie teoretyczną – wskazówką, które obszary działania organizacji powinny być uregulowane.

Wdrażanie standardów

Standardy mają być drogowskazem dla całej organizacji – powinny obowiązywać nie tylko jej członków i każdą osobę formalnie z nią związaną, ale także rodziców dzieci, kiedy przebywają na terenie placówek organizacji. Bardzo ważny jest zatem element wprowadzania całego personelu w nowe zasady postępowania. Zapoznanie ze standardami może przybrać formę wewnętrznego szkolenia lub bazować na dobrze przygotowanej instrukcji do samodzielnego zapoznania się. W niektórych przypadkach wskazane może być zorganizowanie dodatkowego szkolenia prowadzonego przez osobę specjalizującą się w temacie, którego zakres dotyczyć może np. rozpoznawania symptomów krzywdzenia dziecka albo procedury interwencji.

Standardy powinny uwzględniać sytuację dzieci z niepełnosprawnościami oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Powinny być sformułowane tak, aby zrozumiały je same dzieci – pomocne może być tu przygotowanie skróconej wersji standardów, w której prostym i zrozumiałym językiem przedstawione zostaną najważniejsze z punktu widzenia dziecka informacje.

Ostatecznym terminem wprowadzenia standardów jest 15 sierpnia 2024 roku. Opracowane standardy należy przynajmniej raz na dwa lata poddawać przeglądowi i – jeśli zaistnieje potrzeba – niezbędnej aktualizacji.

Publikowanie wizerunku dzieci

Organizacje pozarządowe szukają skutecznych sposobów ciekawego opowiedzenia o swojej działalności, a nic nie pokaże jej lepiej niż zdjęcia czy filmy, zwłaszcza jeśli przedstawiają tak wdzięczne obrazy jak buzie dzieci. Promując organizację czy pozytywnie na nią środki, wykorzystujemy często dziesiątki zdjęć i filmów z wizerunkami osób uczestniczących w naszych działaniach, w tym dzieci. Co trzeba wziąć pod uwagę, ustalając standardy publikowania wizerunku dzieci, zwłaszcza tych znajdujących się w szczególnie trudnym położeniu?

Z formalnego punktu widzenia, rozpowszechnianie wizerunku dziecka jest dozwolone, jeśli wyrazi na to zgodę jego rodzic lub opiekun prawny. Prawo autorskie – to ono między innymi reguluje zasady ochrony wizerunku – zezwala nawet na jego rozpowszechnianie bez zgody osoby, jeśli ta „stanowi jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza”. Z formalnego więc punktu widzenia, utrwalając i publikując zdjęcia przedstawiające dzieci podczas pikniku czy innej imprezy publicznej, nie mamy obowiązku dopełnienia żadnych specjalnych formalności, dopóki faktycznie widniejące na zdjęciu dzieci można uznać za „jedynie szczegół całości”.

Zaś fotografując w celu upublicznienia dzieci w „niepublicznych” okolicznościach, potrzebujemy jedynie zgody rodzica.

Osobiście jestem dość radykalna w kwestii rozpowszechniania zdjęć przedstawiających dzieci i chciałabym przekonać organizacje do samoograniczania się w naturalnej pokusie utrwalania i publikowania wizerunków dzieci, nawet jeśli zezwala na to prawo, a zgodę wyrażą ich rodzice. W wielu przypadkach zgoda rodzica może być tylko pozornie dobrowolna. Jeśli rodzic czuje, że ma dług wdzięczności wobec organizacji za wszystko, co robi dla jego dziecka, odmówienie „drobnej” prośbie o zgodę na wykorzystanie wizerunku dziecka w materiałach promocyjnych czy fundraisingowych będzie dla niego trudne lub niewyobrażalne. W innych przypadkach zgoda rodzica może przyjść mu zbyt łatwo z powodu niewystarczającej wyobraźni i nieumiejętności przewidzenia – tak po stronie rodziców, jak i samej organizacji – jakie mogą być konsekwencje opublikowania zdjęcia dziecka dla jego bliższej i dalszej przyszłości. Każda organizacja planująca utrwalanie i publikowanie wizerunków dzieci będących pod jej opieką powinna rozważyć kilka aspektów swojej i rodziców decyzji.

Podmiotowość dziecka

...za każdym razem, gdy rodzic udostępnia informacje o dziecku, fragment historii życia dziecka zostaje mu odebrany i już nigdy nie będzie ono mogło przedstawić go tak, jak samo by chciało. Poza prawem dziecka do budowania własnej narracji o sobie równie istotną kwestią jest jego prawo do zadecydowania o tym, aby nigdy nie ujawniać żadnych szczegółów ze swego życia.

Stacey B. Steinberg, *Sharenting: Children's Privacy in the Age of Social Media*

Jako dorośli sami decydujemy o tym, jaką częścią swojego życia dzielimy się ze światem zewnętrznym, także tym całkiem nam obcym. Jeśli niefrasobliwie zamieścimy w internecie własne zdjęcie i utracimy wszelką kontrolę nad tym, przez kogo, do czego i jak będzie wykorzystywane, możemy mieć pretensje tylko do siebie. Wszystkie możliwe konsekwencje takiego rozporządzania własnym wizerunkiem będą wyłącznie efektem naszych własnych działań, podejmowanych świadomie – co nie znaczy, że mądrze. Dziecko, które sfotografujemy i za zgodą jego rodziców pokażemy na naszej stronie czy w materiałach, nie ma takiego wyboru – decyzje zapadają ponad jego głowę i są efektem porozumienia organizacji i rodziców, ale to ono poniesie wszystkie konsekwencje nieswoich decyzji. Dostrzegając i szanując podmiotowość dziecka, organizacja powinna przynajmniej upewnić się, czy ono tak samo jak jego rodzice wyraża zgodę na bycie sfotografowanym w taki sposób i w takich okolicznościach, jak sobie zaplanowaliśmy. Wydaje mi się, że pytanie nie tylko rodziców, ale także samego dziecka o zgodę na utrwalenie i wykorzystanie jego wizerunku to absolutne minimum dla organizacji szanującej podmiotowość dziecka. To jednak nie rozwiązuje problemu braku kompetencji dziecka do prawidłowej oceny wszystkich możliwych konsekwencji opublikowania jego wizerunku, dlatego uważam, że odpowiedzialna organizacja nie powinna w ogóle publikować zdjęć przedstawiających jej podopiecznych w sposób umożliwiający zidentyfikowanie ich.

Bezpieczeństwo

Niedawno w jednej z podbydgoskich podstawówek ofiarą swoich koleżanek i sztucznej inteligencji padł jeden z uczniów. Uczennice przerobiły jego zdjęcie, dodając seksualny podtekst, i wrzuciły na portal randkowy dla homoseksualistów. To tylko jeden z wielu przykładów tego, co można zrobić ze zdjęciem bez specjalnych umiejętności graficznych. W internecie dostępnych jest wiele programów pozwalających „rozebrać” osobę ze zdjęcia a nawet wmontować ją w zdjęcie lub film pornograficzny. I, jak widać na tym przykładzie, jest to w stanie zrobić nawet uczennica podstawówki. Niestety, większość dorosłych nie jest tak bardzo na bieżąco z nowoczesnymi technologiami i nie ma świadomości zagrożeń, jakie niesie za sobą coraz bardziej wszechobecna sztuczna inteligencja. A to tylko wierzchołek góry lodowej, bo poza tą widoczną dla każdego częścią internetu jest jeszcze dark web, gdzie zdjęcia niefrasobliwie wrzuconych do sieci dzieci są poddawane jeszcze bardziej przerażającej obróbce. Truizmem jest twierdzenie, że internet jest miejscem eksploatacji dzieci na niewyobrażalną skalę; zdjęcie dziecka umieszczone za zgodą jego rodziców na oficjalnym profilu organizacji może błyskawicznie trafić na powstające regularnie strony gromadzące zdjęcia atrakcyjnych dzieci na użytek pedofilów i często, choć są to profile publiczne, bardzo trudno jest wyegzekwować usunięcie zdjęcia własnego dziecka z cudzego profilu. Trudno sobie nawet wyobrazić, co ono poczuje, gdy się kiedyś w takim kontekście zobaczy. Zresztą wcale nie trzeba sztucznie przerobionego zdjęcia, żeby całkiem realnie skrzywdzić dziecko. Nie możemy przewidzieć, czy wrzucone w dobrej wierze zdjęcie nie będzie komentowane w sposób naruszający godność, poczucie bezpieczeństwa i poczucie własnej wartości sfotografowanej osoby – anonimowi internauci bywają naprawdę okrutni, a dziecko prędkiej czy później przeczyta komentarze pod przedstawiającymi je zdjęciami. Jeżeli będzie miało prawdziwego pecha, może też skończyć jako internetowy mem. To tylko niektóre z powodów, dla których zachęcam do unikania publikowania zdjęć możliwych do zidentyfikowania dzieci, jeśli ten sam cel można osiągnąć w dużo bezpieczniejszy dla nich sposób. To też powód, dla którego warto rozważyć ograniczenie im i ich rodzicom możliwości fotograficznego dokumentowania wszystkiego, co się dzieje podczas zajęć.

Godność

Działalność organizacji często adresowana jest do dzieci i rodzin znajdujących się z różnych powodów w trudnej sytuacji. Realizując działania adresowane do osób szczególnie doświadczonych przez los, jesteśmy wobec nich na pozycji wyjątkowej – są nam wdzięczni za udzielone wsparcie i choćby z tego powodu mogą czuć się zobowiązani do okazania nam swojej wdzięczności poprzez wyrażenie blankietowej zgody na wszystko, o co ich poprosimy. Na przykład na wykorzystanie ich wizerunku do promocji naszej organizacji. Sposób wykorzystania tego zaciągniętego u nas długu wdzięczności nie jest regulowany prawem, które jedynie wymaga, abyśmy pozyskali odpowiednią zgodę, dlatego łatwo ulec pokusie wykorzystania „podarowanego” nam czyjegoś wizerunku, zwłaszcza, że przecież robimy to w celach społecznie bardzo użytecznych – chcemy pochwalić się tym co robimy, zdobyć pieniądze na kolejne pożyteczne działania, pozyskać nowych chętnych do skorzystania z naszej oferty. Żaden z tych argumentów nie powinien jednak zagłuszyć oczywistego w takiej sytuacji pytania – czy wykorzystanie wizerunku beneficjenta, zwłaszcza małoletniego, będzie w jego żywotnym interesie, teraz i w przyszłości.

Jedna ze znanych i szanowanych organizacji od lat prowadzi program, w ramach którego chętni przygotowują paczki świąteczne dla najuboższych rodzin. W internecie można znaleźć dziesiątki zdjęć z tej szlachetnej akcji. Jedno z nich, zrobione w 2009 roku, przedstawia szczęśliwą pięcioosobową rodzinę sfotografowaną z prezentami otrzymanymi od jednej z telewizji. W materiale opublikowanym na stronie telewizji, która przygotowała mikołajową paczkę, widzimy twarze rodziców i trójki dzieci w wieku szkolnym. W artykule wymieniono też nazwisko rodziny i nazwę niewielkiej miejscowości, z której ona pochodzi. Organizacja miała oczywiście pisemną zgodę rodziców na wykorzystanie wizerunku ich dzieci w materiale, który promował inicjatywę, a przy okazji także świątecznych dobroczyńców potrzebującej wsparcia rodziny, bo oni też na zdjęciu się znaleźli i to oni je opublikowali. Choć rzecz działa się w jeszcze 2009 roku, artykuł relacjonujący wręczanie prezentów ubogim dzieciom ciągle można znaleźć w internecie. Dzieci ze zdjęcia są już dorosłe, ale w przestrzeni publicznej na zawsze zostanie ich dziecięcy wizerunek utrwalony w okolicznościach, których być może wcale nie chcą pamiętać, i raczej na pewno nie chcą, żeby wiedział o tym cały świat. I choć formalnie wszystko zostało dopięte, a rodzice dzieci udzielili w ich imieniu wymaganych zgód, to za każdym razem, gdy oglądam to i podobne zdjęcia, zadaję sobie pytanie, czy sama chciałabym, żeby każdy szczegół mojego życia został upamiętniony w przestrzeni publicznej bez mojej świadomej zgody. A trudno zgodę 10-letniego dziecka – nawet gdyby było o nią pytane – uznać za w pełni świadomą.

”

„Na tym zdjęciu mam 15 lat. To kolejne święta, które spędzałam w Domu Dziecka. Nienawidziłam tamtych świąt. Czym są święta dla Dzieci z Domu Dziecka? Jednym wielkim przedstawieniem, na które sprzedano bilety i zatrudniono nas do roli, zupełnie nie pytając o to, czy tego chcemy, bo firmy, korporacje, osoby publiczne czy inne wątpliwe moralnie i etycznie jednostki postanowiły zrobić dla nas coś miłego, np. kupić i wręczyć czekoladę, przekraczając przy okazji każdą z granic, którą można przekroczyć. Widzę potem swoje zdjęcie w lokalnej gazetce, bo firma X podarowała kosz pomarańczy, a firma Y przywiozła cukierki. Panowie w garniturach ochoczo obejmują Dzieci do zdjęcia, zdarzają się panie, które głaszczą, całują, bardzo współczują... Proszę, apeluję: Dzieci w Domach Dziecka to nie małpki w zoo, a to, że niektóre z nich posiadają zgody na upublicznienie ich wizerunku, wcale nie znaczy, że chcą się one widzieć w lokalnej prasie, czy jak w dzisiejszych czasach – na Facebookach, Instagramach, czy Tik Tokach... Szacunek dla tych Małych, już poszkodowanych przez życie wychowanków Domów Dziecka powinien być dla każdego priorytetem, a nie okazją do brudnej PR-wej gierki” – napisała na swoim instagramowym profilu Kinga Szostko, prezeska Fundacji Przedsiębiorcy Pomagają. Jej osobiste doświadczenie z pewnością można odnieść nie tylko do dzieci z domów dziecka, ale także do sytuacji innych dzieci potrzebujących wsparcia w najtrudniejszych momentach ich życia. Chwilach, które zazwyczaj kiedyś szczęśliwie przemijają, i z których nie każdy chce mieć publicznie dostępną pamiątkę. Warto też pamiętać, że wiele osób ciągle nie zdaje sobie sprawy z wszystkich możliwych konsekwencji upublicznienia ich wizerunku w niejednoznacznym kontekście.

No dobrze, to jak w takim razie promować naszą ofertę adresowaną do dzieci, bez ich pokazania? Jest wiele sposobów na przedstawienie tego, co robimy, bez zbędnego eksploatowania wizerunku osób korzystających z naszych działań. Można je sfotografować tak, żeby uchwycić istotę, nie ukazując twarzy w sposób pozwalający na zidentyfikowanie konkretnej osoby. Jeśli chcemy jedynie zilustrować nasze działania, zaprezentować ogólnie ich odbiorców, możemy skorzystać np. z któregoś z serwisów oferujących nieodpłatnie zdjęcia (np. Pixabay, Unsplash), użyć generatora grafiki (np. w programie Canva). Wszystko to, co chcielibyśmy powiedzieć o naszej organizacji, możemy pokazać bez niepotrzebnego „używania” twarzy dzieci, za które wzięliśmy odpowiedzialność. Osobiście uważam, że wizerunki konkretnych dzieci nie mają żadnej wartości informacyjnej, a na pewno nie taką, która usprawiedliwiałaby narażanie ich na realne ryzyko różnego rodzaju, teraz lub w przyszłości.

Zasady publikowania wizerunków dzieci

1. Zgoda opiekunów prawnych

Przed publikacją wizerunku dziecka konieczne jest uzyskanie wyraźnej zgody od rodziców lub opiekunów prawnych. Zgoda ta powinna być udzielona na piśmie i zawierać szczegóły dotyczące sposobu, miejsca i celu publikacji. Rodzice/opiekunowie powinni być w pełni poinformowani o tym, jak i gdzie wizerunek dziecka będzie wykorzystywany oraz jakie są potencjalne konsekwencje tej publikacji. Dobrą praktyką jest pozyskiwanie zgody samego dziecka, nawet jeśli nie jest to wymagane prawem.

2. Ochrona prywatności i anonimowości

Publikacja wizerunku dziecka nie powinna zawierać szczegółowych danych osobowych, które mogą umożliwić jego identyfikację (np. pełne imię i nazwisko, adres zamieszkania, nazwa szkoły). Należy unikać publikacji wizerunków dzieci w kontekstach, które mogą naruszać ich godność lub prywatność (np. zdjęcia w sytuacjach intymnych, związane ze zdrowiem, w trudnych sytuacjach życiowych).

3. Bezpieczeństwo dziecka

Zastanów się, czy publikacja wizerunku dziecka może narazić je na jakiekolwiek ryzyko (np. nękanie, prześladowanie, porwanie). Szczególną ostrożność należy zachować przy publikowaniu wizerunków dzieci w internecie, gdzie materiały mogą być łatwo kopiowane, udostępniane i wykorzystywane bez kontroli.

4. Zasady etyczne

Wizerunki dzieci powinny być publikowane w sposób, który szanuje ich godność i prywatność. Nie wolno wykorzystywać wizerunków dzieci w sposób, który mógłby je ośmieszyć lub zaszkodzić ich reputacji. Wizerunki dzieci nie powinny być wykorzystywane do celów komercyjnych bez wyraźnej zgody i świadomości opiekunów prawnych.

Media społecznościowe

Media społecznościowe są coraz częściej kluczowym kanałem komunikacji organizacji z odbiorcami jej działań. Jeśli tymi odbiorcami są dzieci, należy dobrze rozważyć, czy i z jakich mediów korzystać w celu komunikowania się z osobami niepełnoletnimi.

Niektóre z nich, choć atrakcyjne zwłaszcza dla dzieci, są dla nich szczególnie niebezpieczne i odpowiedzialna organizacja nie powinna tam ściągać swoich niedojrzałych jeszcze podopiecznych. Taką kontrowersyjną, choć w dużej mierze stworzoną właśnie z myślą o młodych ludziach platformą jest popularny TikTok. Oto kilka kluczowych zagrożeń związanych z korzystaniem z TikToka:

1. Ochrona prywatności

TikTok zbiera duże ilości danych użytkowników, w tym informacje o lokalizacji, kontakty oraz dane przeglądania. Istnieje ryzyko, że te dane mogą być wykorzystywane nieetycznie lub narażone na naruszenia. Młodzi użytkownicy mogą nie zdawać sobie sprawy z konsekwencji udostępniania osobistych informacji, takich jak lokalizacja, szkoła czy inne dane, które mogą być wykorzystane przez osoby o złych zamiarach.

2. Cyberprzemoc i nękanie

TikTok umożliwia użytkownikom komentowanie i wysyłanie wiadomości, co może prowadzić do cyberprzemocy, nękania i zastraszania, szczególnie w przypadku młodych użytkowników. Negatywne komentarze i trollowanie mogą mieć poważny wpływ na zdrowie psychiczne młodych ludzi.

3. Nieodpowiednie treści

Chociaż TikTok ma zasady dotyczące treści, niektóre filmy mogą zawierać materiały nieodpowiednie dla dzieci, takie jak treści seksualne, przemoc, narkotyki, samookaleczanie się, tzw. mukbangi, czy przeciwnie – promowanie anoreksji. TikTok, podobnie jak inne media społecznościowe, sprzyja także dezinformacji.

4. Uzależnienie od mediów społecznościowych

TikTok jest zaprojektowany tak, aby przyciągać uwagę użytkowników przez długi czas. Nadmierne korzystanie może prowadzić do uzależnienia, wpływając na zdrowie psychiczne, sen i codzienne obowiązki. Młodzi ludzie mogą czuć presję, aby stale tworzyć i publikować nowe treści, aby zyskać akceptację i popularność wśród rówieśników.

5. Bezpieczeństwo fizyczne

TikTok umożliwia interakcje z nieznanymi, co może prowadzić do niebezpiecznych sytuacji, takich jak aranżowanie spotkań z obcymi osobami. Osoby o złych zamiarach mogą próbować oszukiwać naiwnych użytkowników, podszywając się pod inne osoby lub próbując wyłudzić pieniądze.

6. Zagrożenia dla zdrowia psychicznego

Wysoki poziom porównywania się z innymi użytkownikami może prowadzić do niskiej samooceny, depresji i lęków. TikTok promuje pewne standardy piękna, co może prowadzić do zaburzeń obrazu ciała i problemów z samoakceptacją, zwłaszcza u młodych użytkowników.

7. Niebezpieczne wyzwania i treści wiralowe

Niektóre popularne wyzwania mogą być niebezpieczne i prowadzić do fizycznych urazów lub innych zagrożeń (zwłaszcza te związane z ryzykownymi zachowaniami).

8. Niewystarczające zabezpieczenia

Wielu młodych użytkowników nie ustawia swoich kont jako prywatne, co oznacza, że ich treści są dostępne dla wszystkich użytkowników. Zwiększa to ryzyko niechcianych interakcji.

To wszystko sprawia, że decyzja o wyborze kanału komunikacji z małoletnimi odbiorcami naszych działań musi być poprzedzona wnikliwą analizą korzyści i zagrożeń. Jeśli chcemy przeprowadzić wśród dzieci i młodzieży kampanię edukacyjną, TikTok i inne podobne media będą dobrym miejscem, gdy nasza grupa docelowa już tam jest. Nie będzie natomiast dobrym pomysłem oferowanie jakichkolwiek działań atrakcyjnych dla dzieci i młodzieży wyłącznie na TikToku, jeśli nie chcemy, żeby to z naszego powodu rozpoczęły swoją przygodę z medium mało bezpiecznym dla młodych ludzi.

A jeśli się wydarzyło...

Niezależnie od tego, jak dobrze opracowane będą standardy, może dojść do skrzywdzenia dziecka przez personel organizacji, przez członka rodziny lub przez inną osobę. Co więcej, bez względu na intensywność odbytych szkoleń nikt nie jest wystarczająco przygotowany na taką sytuację, zwłaszcza gdy domniemanym sprawcą ma być ktoś, kogo nigdy nie podejrzewaliśmy i bardzo nie chcielibyśmy podejrzewać. Jak się wówczas zachować?

Według przytaczanych wcześniej danych aż 8% dzieci nie miało z kim porozmawiać o swojej krzywdzie. Jeśli więc jesteś osobą, której dziecko zdecydowało się o niej opowiedzieć, być może staniesz dla niego jedyną nadzieję na pomoc. Nie zmarnuj tego zaufania.

1. Uwierz ofierze

Nawet jeśli historia opowiedziana przez dziecko jest chaotyczna, może brzmieć niewiarygodnie, zdarzenie miało miejsce dawno temu, a osoba wskazywana jako sprawca miała do tej pory nieskazitelną opinię, żadna z tych przesłanek nie może być powodem

zakwestionowania wersji dziecka. Na weryfikowanie autentyczności przyjdzie czas później. W momencie otrzymania zgłoszenia najważniejsze jest dobro dziecka – okazanie zaufania, troski i otwartości na informacje, które dziecko chce przekazać. Należy mu zapewnić w tej sytuacji komfort psychiczny i opiekę.

2. Zapewnij wsparcie

Jeśli informacja o krzywdzeniu została podana publicznie (na przykład w obecności innych dzieci), postaraj się kontynuować rozmowę w bardziej dyskretnych dla dziecka warunkach, czyli nie przy całej grupie. Na tym etapie należy też krytycznie ocenić własne kompetencje do samodzielnego podjęcia tematu i zdecydować, czy i kogo zaprosić do dalszej rozmowy, pamiętając, aby była ona dla dziecka jak najbardziej komfortowa.

3. Porozmawiaj z kimś

Jeśli nie wiesz, co sądzić o danej sytuacji i nie masz pomysłu, jak się w niej zachować, lub po prostu masz wątpliwości, czy poprawnie ją interpretujesz – porozmawiaj z kimś. Poszukaj wsparcia wśród pracowników innej instytucji, pod opieką której znajduje się dziecko (na przykład nauczycieli czy pedagogów szkolnych). Twoim rozmówcami mogą też być inne osoby z organizacji. Możesz również skorzystać z któregoś z telefonów zaufania – np. 800 100 100 to specjalny telefon zaufania dla nauczycieli i rodziców dotyczący przemocy. Nie zostawaj sam z problemem – nie bój się rozmawiać!

4. Interweniuj

Pamiętaj, że w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia dziecka nie możesz się z nim „umówić” na dyskrecję. Jeśli podejrzewasz, że znajduje się ono w bezpośrednim niebezpieczeństwie – na przykład ma myśli samobójcze – zadzwoń na telefon 112. Jeśli masz poczucie, że w rodzinie dziecka dzieje się źle, lecz nie znasz szczegółów – możesz wysłać do sądu rodzinnego pismo z opisem sytuacji, którą sąd będzie musiał zweryfikować. Możesz też skontaktować się z ośrodkiem pomocy społecznej, który przeprowadzi rozpoznanie sytuacji w rodzinie. Jeśli podejrzewasz popełnienie przestępstwa na szkodę dziecka lub przestępstwa w rodzinie dziecka, którego dziecko jest świadkiem – bez wahania powiadom policję lub prokuraturę.

Część II. Polityka ochrony dzieci

Nasze wartości

Wychowywać – znaczy chować, chronić, ukrywać przed krzywdą i szkodą, zabezpieczyć.

Janusz Korczak

Dobro i bezpieczeństwo dzieci mają ogromne znaczenie w każdym środowisku, ale szczególnego znaczenia nabierają w organizacjach zajmujących się ich opieką i rozwojem. Niniejszy dokument ma tworzyć ramy chroniące dzieci przed wszelkimi formami przemocy, molestowania, zaniedbania i wyzysku, niezależnie od tego, kto jest sprawcą. Zapisane w nim standardy służą przede wszystkim stworzeniu bezpiecznego i wspierającego środowiska dla każdego dziecka, które znajduje się pod opieką naszej organizacji. Uznając wrodzoną bezbronność dzieci oraz zbiorową odpowiedzialność wszystkich osób w jego otoczeniu za ich dobro, deklarujemy przestrzeganie poniższych standardów oraz gotowość do współpracy z każdą jednostką, instytucją i osobą o podobnych wartościach.

Do przestrzegania zapisów Polityki zobowiązana jest każda osoba mająca kontakt z dziećmi podczas zajęć prowadzonych przez organizację lub przebywania na jej terenie. Obowiązek ten dotyczy nie tylko osób zatrudnionych lub zaangażowanych przez organizację, ale także rodziców/opiekunów dzieci podczas ich pobytu w organizacji lub uczestnictwa w prowadzonych przez nią zajęciach.

Objaśnienie terminów

Dziecko/małoletni – każda osoba, która nie ukończyła 18. roku życia.

Pracownik – każda osoba realizująca działania na rzecz organizacji, niezależnie od rodzaju wiążącej ją z organizacją umowy lub jej braku. Pracownikiem w rozumieniu Polityki jest – w szczególności – każda osoba zatrudniona w organizacji na podstawie umowy o pracę, umowy cywilnoprawnej, mianowania, porozumienia wolontariackiego, a także członek organizacji lub jej statutowych organów.

Krzywdzenie dziecka – każde przestępstwo popełnione na szkodę dziecka, przestępstwo, którego dziecko jest świadkiem, a także niebędące przestępstwem czyny i zaniechania naruszające interesy lub dobra dziecka.

Przemoc wobec dziecka – jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste dziecka, w szczególności:

a. narażające dziecko na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,

- b. naruszające godność, nietykalność cielesną lub wolność dziecka,
- c. powodujące szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym dziecka, wywołujące u niego cierpienie lub poczucie krzywdy,
- d. istotnie naruszające prywatność dziecka lub wzbudzające u niego poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Nasze zobowiązania

→ **Bezpieczeństwo i zdrowie:** Zagwarantowanie bezpiecznego i zdrowego środowiska dla dzieci jest naszym priorytetem. Obejmuje kontrolę otoczenia, zapewnienie bezpiecznych zabawek, regularne sprawdzanie stanu bezpieczeństwa pomieszczeń i sprzętu oraz przestrzeganie stosownych procedur w nagłych przypadkach.

→ **Edukacja i rozwój:** Dzieci mają różne potrzeby edukacyjne i rozwojowe. Standardy pracy obejmują planowanie zajęć dostosowanych do różnych grup wiekowych i poziomów umiejętności oraz wspieranie rozwoju fizycznego, emocjonalnego, intelektualnego i społecznego.

→ **Komunikacja z rodzicami/opiekunami:** Regularna i klarowna komunikacja z rodzicami lub opiekunami jest kluczowa. Obejmuje informowanie o postępach dziecka i wyzwaniach z jakimi się mierzy, współpracę we wspieraniu rozwoju dziecka i udostępnianie informacji o wydarzeniach w organizacji.

→ **Wspieranie różnorodności:** Wspieranie różnorodności kulturowej, społecznej i indywidualnej jest kluczowe dla tworzenia otoczenia, w którym dzieci czują się akceptowane i doceniane.

→ **Zapewnienie odpowiedniej jakości opieki:** Regularne monitorowanie, ocena i doskonalenie świadczonych usług oraz przyjętych standardów pracy z dziećmi są kluczowe dla zapewnienia wysokiej jakości opieki i edukacji dzieci.

→ **Wsparcie rozwoju emocjonalnego:** Zrozumienie potrzeb emocjonalnych dzieci i zapewnienie im wsparcia w radzeniu sobie z emocjami jest istotne dla ich zdrowego rozwoju.

→ **Szkolenia i rozwój pracowników:** Zapewnienie warunków do ciągłego doskonalenia przez szkolenia i wsparcie dla pracowników, aby byli zaznajomieni z najnowszymi metodami i praktykami związanymi z opieką nad dziećmi.

Rekrutacja i szkolenie personelu

Rekrutacja personelu

§1

1. Rekrutacja na stanowiska związane z kontaktem z dziećmi prowadzona jest w sposób umożliwiający staranne zweryfikowanie kwalifikacji zawodowych i etycznych kandydata oraz jego dotychczasowych doświadczeń w pracy z dziećmi.
2. W ogłoszeniu rekrutacyjnym i/lub podczas innych czynności związanych z rekrutacją na stanowisko związane z kontaktem z dziećmi kandydaci muszą przedstawić swoje doświadczenie w pracy z dziećmi oraz możliwe do zweryfikowania referencje z poprzednich miejsc pracy/wolontariatu.
3. Jeśli kandydat wyrazi przewidzianą odrębnymi przepisami zgodę na zweryfikowanie przedstawionych przez niego referencji i historii zatrudnienia, osoba rekrutująca jest zobowiązana do skontaktowania się ze wskazanymi przez kandydata podmiotami celem potwierdzenia kwalifikacji kandydata.
4. Brak zgody nie może być samodzielną przesłanką odmowy zatrudnienia kandydata, ale osoba rekrutująca może na tej podstawie uznać, że przedstawione kwalifikacje i doświadczenie nie zostały potwierdzone.
5. Gdy wymaga tego charakter zadań, jakie ma realizować kandydat, osoba rekrutująca może przeprowadzić pisemny lub ustny sprawdzian wiedzy i umiejętności kandydata lub w inny sposób zweryfikować jego kompetencje.

Weryfikacja niekaralności

§2

1. Kandydat do pracy wymagającej kontaktu z dziećmi przedstawia pisemne oświadczenie zawierające jego dane osobowe niezbędne do wypełnienia przez organizację obowiązków określonych w ustawie o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.
2. Przed nawiązaniem stosunku pracy lub dopuszczeniem kandydata do innej działalności związanej z kontaktem z dziećmi organizacja sprawdza, czy dane kandydata są zamieszczone w Rejestrze sprawców przestępstw na tle seksualnym.
3. Osoba, której dane widnieją w Rejestrze nie może zostać zatrudniona – dotyczy to także stanowisk niezwiązanych bezpośrednio z kontaktem z dziećmi.
4. Osoba mająca zostać zaangażowana do zadań związanych z kontaktem z dziećmi ma obowiązek przedstawić zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestępstw określonych w rozdziałach XIX i XXV oraz art. 189a i 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego. Zaświadczenie musi obejmować kartotekę karną i kartotekę nieletnich.

5. Na stanowisku wiążącym się z kontaktem z dziećmi nie można zatrudnić osoby, która nie przedstawiła zaświadczenia wskazanego w punkcie 4 lub przedstawiła zaświadczenie, z którego wynika, że była karana za któreś z wymienionych przestępstw.

Szkolenie i superwizja

§ 3

1. Organizacja zapewnia wszystkim osobom dopuszczanym do kontaktu z dziećmi szkolenie niezbędne do prawidłowej realizacji zadań z udziałem dzieci, rozpoznawania symptomów dziecka krzywdzonego oraz procedur adekwatnej interwencji w przypadku stwierdzenia krzywdzenia dziecka przez osoby dorosłe lub inne dzieci.
2. W zależności od zakresu tematycznego szkolenia, zadań wykonywanych przez pracownika i związanych z nimi niezbędnych kompetencji, szkolenie może zostać przeprowadzone przez organizację lub zlecone osobom/podmiotom zewnętrznym.
3. Przed dopuszczeniem do pracy na stanowisku związanym z kontaktem z dziećmi każda osoba przechodzi odpowiednie szkolenie stanowiskowe oraz szkolenie z zakresu *Polityki ochrony dzieci* przyjętych w organizacji. Udział w szkoleniu oraz zobowiązanie do przestrzegania zapisów Polityki pracownik potwierdza własnoręcznym podpisem.
4. Wszystkie osoby mające kontakt z dziećmi są zobowiązane do podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie ochrony małoletnich a organizacja stwarza im warunki rozwoju zawodowego i osobistego.
5. Każdy pracownik jest poddawany okresowej – nie rzadziej niż raz na 12 miesięcy – ocenie pracy. Organizacja zapewnia adekwatne formy wewnętrznej superwizji i wymiany doświadczeń w ramach zespołu.
6. Dbanie o bezpieczeństwo i dobrostan dzieci jest wspólnym obowiązkiem władz i zespołu organizacji w ścisłej współpracy z rodzicami/opiekunami dziecka. Wszystkie osoby zaangażowane w działania organizacji są zobowiązane do współpracy w tym zakresie.

Obowiązki pracownika

§ 4

1. Pracownik nie może w obecności dzieci wyrażać się w sposób dyskryminujący, znieważający lub poniżający osoby lub grupy osób z powodu ich przekonań religijnych, politycznych lub światopoglądowych, narodowości, niepełnosprawności, wieku, płci, orientacji seksualnej, ani w żaden inny sposób wypowiadać się w sposób antagonizujący grupy lub jednostki.
2. Pracownik jest zobowiązany do powstrzymania się w obecności dzieci od wypowiedzi i działań mogących mieć szkodliwy wpływ na ich rozwój. Zakazane jest głoszenie poglądów pochwalających zachowania niezgodne z prawem, szkodliwe dla zdrowia fizycznego lub psychicznego, nieodpowiednie dla osób niepełnoletnich lub niestosowne do wieku dziecka.

3. Pracownik nie może w obecności dziecka komentować jego sytuacji rodzinnej, podważać kompetencji i decyzji rodziców dziecka, ani w inny sposób odnosić się do ewentualnych problemów i konfliktów w jego rodzinie.
4. Pracownik mający kontakt z dziećmi może zostać w każdej chwili poddany badaniom na obecność alkoholu i/lub badaniom na obecność innych substancji o podobnym działaniu. Badanie takie może mieć charakter przesiewowy i nie musi być spowodowane niepokojącym zachowaniem pracownika.
5. Osoba, u której badanie wykaże obecność alkoholu lub podobnie działających substancji, zostaje niezwłocznie i bezterminowo odsunięta od jakiegokolwiek kontaktu z dziećmi, a organizacja ma prawo do rozwiązania wiążącej ją z nią umowy.
6. Pracownik ma obowiązek poinformować organizację o wszczęciu przeciwko niemu postępowania w sprawie o przestępstwa, które obejmuje przedstawione na etapie rekrutacji zaświadczenie o niekaralności, niezależnie od etapu prowadzonego postępowania. Osoba, wobec której prowadzone jest postępowanie w sprawie o przestępstwa przeciwko dzieciom, musi zostać niezwłocznie odsunięta od wszelkich form kontaktu z dziećmi do czasu jednoznacznego rozstrzygnięcia sprawy na jej korzyść.

Relacje personelu z dziećmi

§ 5

Praca z dziećmi

1. Zajęcia z udziałem dzieci muszą uwzględniać stopień rozwoju i indywidualne możliwości dziecka. Forma zajęć nie może wykluczać dzieci ze specjalnymi potrzebami, które mają prawo uczestniczyć we wszystkich aktywnościach na równych zasadach.
2. Organizowane dla dzieci aktywności nie mogą tworzyć lub utrzymywać szkodliwych stereotypów związanych z płcią, orientacją seksualną, pochodzeniem narodowym lub etnicznym, wyznaniem, stanem zdrowia czy sytuacją rodzinną.
3. Każde dziecko jest traktowane z szacunkiem, a personel komunikuje się z nim językiem zrozumiałym. Niedopuszczalne są zachowania lub wypowiedzi mogące dziecko ośmieszyć, obrazić, upokorzyć, poniżyć lub wystraszyć.
4. Wszystkie dzieci są traktowane sprawiedliwie, niedozwolone są jakiegokolwiek formy faworyzowania lub dyskryminacji dzieci. Personel powinien być gotowy do wytłumaczenia dzieciom swoich decyzji i działań w sposób dla nich zrozumiały. W obecności dzieci nie wolno zachowywać się w sposób wulgarny, odnosić się do atrakcyjności fizycznej lub aktywności seksualnej, komplementować lub krytykować wygląd.

Kontakt fizyczny

§ 6

1. Kontakt fizyczny z dzieckiem powinien być ograniczony do sytuacji w których jest niezbędny i naturalny, takich jak pomoc dziecku w wykonywaniu ćwiczeń ruchowych,

przy niezbędnych czynnościach higienicznych, konieczności zapewnienia dziecku bezpieczeństwa w obliczu bezpośredniego zagrożenia lub potrzeby uspokojenia dziecka.

2. Podczas zorganizowanych wyjazdów niedopuszczalne jest kwaterowanie w jednym pokoju z dzieckiem dorosłej osoby niebędącej rodzicem lub opiekunem dziecka.
3. Należy unikać przebywania z dzieckiem sam na sam oraz wszelkich zachowań, które mogą zostać opacznie zinterpretowane przez samo dziecko, jego rodziców/opiekunów, inne dzieci i dorosłych.
4. Wszelkie indywidualne kontakty pracownika z dzieckiem powinny odbywać się na terenie organizacji, w miarę możliwości przy otwartych drzwiach lub w obecności innych osób.
5. Pracownik jest zobowiązany zachować szczególną delikatność wobec dziecka, które było ofiarą przemocy lub krzywdzenia oraz wobec każdego dziecka, którego sytuacja rodzinna lub traumatyczne doświadczenia mogą powodować większą potrzebę emocjonalnej lub fizycznej bliskości.
6. Pracownik jest zobowiązany do jasnego wyznaczenia granic w kontaktach z dzieckiem i jego rodziną, dbałości o zachowanie profesjonalnej relacji, a w przypadku wątpliwości do niezwłocznego konsultowania z przełożonym.
7. Zabronione jest stosowanie przez personel kar cielesnych wobec dzieci.

Komunikacja z dzieckiem

§7

1. Pracownik jest zobowiązany do jasnego wyznaczenia granic w relacji z dzieckiem i komunikowania zasad, na jakich ta relacja funkcjonuje. Pracownik nie powinien w rozmowach z dzieckiem zajmować stanowiska w sporze między dzieckiem a rodzicem/nauczycielem, udzielać porad psychologicznych, duchowych lub życiowych, jeśli nie ma do tego wystarczającego przygotowania i nie jest to przedmiotem zajęć prowadzonych z dzieckiem.
2. Kontakt z dziećmi powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy organizacji i dotyczyć realizowanych przez nią działań, w których dziecko uczestniczy.
3. Komunikacja z dzieckiem jest transparentna zarówno wobec jego rodziców, jak i kierownictwa organizacji. Pracownik organizacji nie ma wspólnych tajemnic z dzieckiem w sprawach mających istotne znaczenie dla jego zdrowia i życia.
4. Kontakty w sprawach dotyczących dziecka między organizacją a jego rodzicem odbywają się drogą formalną. Co do zasady, pracownik nie wymienia się z dzieckiem swoimi prywatnymi danymi kontaktowymi.
5. Pracownicy organizacji nie wysyłają i nie przyjmują od dzieci zaproszeń do kontaktów poprzez swoje prywatne konta w mediach społecznościowych.
6. W przypadku komunikacji z dzieckiem drogą mailową lub poprzez grupy utworzone na komunikatorach rodzic dziecka powinien mieć prawo wglądu w taką korespondencję, w tym dołączenia do grupy lub listy mailingowej.

Relacje między dziećmi

§ 8

1. Organizacja kładzie nacisk na bezpieczne relacje między dziećmi biorącymi udział w organizowanych przez nią zajęciach i innych działaniach.
2. Dzieci biorące udział w działaniach organizacji są zobowiązane do traktowania innych dzieci z szacunkiem i poszanowaniem godności.
3. W relacjach rówieśniczych niedozwolone są wszelkie zachowania mogące stanowić przejaw krzywdzenia dziecka, takie jak przemoc fizyczna, werbalna lub emocjonalna.
4. Organizacja odpowiada za egzekwowanie właściwych zachowań dzieci względem siebie oraz niezbędną edukację w tym zakresie.

Ochrona danych osobowych

§ 9

1. Dane osobowe dziecka podlegają ochronie na zasadach określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych).
2. Organizacja posiada politykę ochrony danych osobowych gwarantującą zgodne z prawem i bezpieczne przetwarzanie danych osobowych, opracowaną w oparciu o przeprowadzoną analizę możliwych ryzyk związanych z przetwarzaniem danych osobowych.
3. Przetwarzanie danych osobowych dzieci musi odbywać się w sposób gwarantujący zachowanie prywatności i bezpieczeństwa dzieci.
4. Pozyskiwanie i przetwarzanie danych osobowych dziecka wymaga pisemnej zgody rodzica/opiekuna. Zgoda taka musi być konkretna, świadoma, jednoznaczna i dobrowolna.
5. Zgoda nie jest wymagana, jeśli podstawą przetwarzania danych osobowych są inne przesłanki legalizujące przetwarzanie danych. W każdym przypadku organizacja wypełnia wobec rodzica/opiekuna obowiązek informacyjny.
6. Dopuszczalne jest pozyskiwanie wyłącznie takich danych osobowych, które są uzasadnione i mają związek z działaniami realizowanymi z udziałem dziecka oraz jego potrzebami i bezpieczeństwem.
7. W miarę możliwości, dane osobowe dzieci – w szczególności dane wrażliwe – podlegają anonimizacji/pseudonimizacji i są niszczone po ustaniu celu, w jakim zostały zgromadzone.
8. Dane osobowe dzieci są chronione przed dostępem do nich osób innych niż personel bezpośrednio zaangażowany w działania wymagające przetwarzania tych danych. Niedopuszczalne jest ujawnianie tych danych pozostałym członkom personelu, innym dzieciom i rodzicom tych dzieci, a także przedstawicielom mediów.

9. Niedopuszczalne jest udzielanie telefonicznie lub mailowo informacji na temat dzieci i ich rodzin bez uprzedniego upewnienia się co do tożsamości rozmówcy oraz jego prawa do pozyskiwania danego rodzaju informacji.
10. Ograniczenia dotyczące przekazywania osobom trzecim danych osobowych oraz innych informacji dotyczących dzieci nie mają zastosowania w przypadku osób i instytucji uprawnionych na mocy prawa do żądania dostępu do tych danych lub interwencji podejmowanej przez organizację w takich instytucjach.

Ochrona wizerunku

§10

1. Organizacja szanuje prawo dziecka do prywatności, ochrony wizerunku i dóbr osobistych, regulując zasady utrwalania i publikowania wizerunków dzieci podczas prowadzonych przez nią zajęć.
2. W miarę możliwości należy unikać utrwalania i publikowania wizerunku dzieci korzystających z oferty organizacji, jeśli nie jest to niezbędne i nie ma innej możliwości realizacji celu, w jakim miałyby być wykorzystane.
3. W celach ilustracyjnych, w tym w materiałach promocyjnych lub fundraisingowych, zaleca się wykorzystywanie zdjęć niepozwalających na identyfikację dziecka lub pochodzących z ogólnodostępnych źródeł.
4. Utrwalanie wizerunku dziecka wymaga pisemnej zgody rodzica/opiekuna. Musi być ona konkretna, świadoma, jednoznaczna i dobrowolna, a wyrażający zgodę musi zostać szczegółowo poinformowany o celu utrwalania wizerunku dziecka oraz możliwych sposobach jego wykorzystania, w tym udostępnienia w internecie.
5. Zgoda na utrwalenie i/lub wykorzystanie wizerunku dziecka nie może być dorozumiana ani w żaden sposób wymuszona. Przed ewentualnym wyrażeniem zgody opiekun musi uzyskać wyraźne zapewnienie, że taka zgoda na nie jest warunkiem udziału dziecka w oferowanych aktywnościach.
6. W miarę możliwości o zgodę na utrwalanie/publikowanie wizerunku należy zapytać także samo dziecko, a w razie jego odmowy – uszanować tę decyzję.
7. Brak zgody na utrwalenie i publikację wizerunku dziecka nie może być powodem wykluczenia go z zajęć lub dyskryminowania w inny sposób.
8. Personel organizacji nie utrzuwa wizerunków dzieci na użytek własny i nie publikuje w swoich mediach społecznościowych wizerunków dzieci utrwalonych w związku z działalnością organizacji.
9. W przypadku wydarzeń z udziałem innych osób i konieczności zagwarantowania kontroli nad sposobem utrwalania i wykorzystywania wizerunków uczestniczących dzieci organizacja może ograniczyć im możliwość robienia zdjęć, zapewniając obsługę fotograficzną wydarzenia przez we własnym zakresie lub zlecając ją profesjonalistom.
10. Wszystkie osoby znajdujące się na zdjęciach/materiałach wideo powinny być kompletnie ubrane i nie mogą być przedstawione w sposób ośmieszający, poniżający lub w inny sposób naruszający ich dobra osobiste.

11. Zdjęcia/materiały wideo powinny przedstawiać dzieci w grupie, w miarę możliwości podczas wykonywania wspólnych zadań.
12. Publikując wizerunek dzieci, należy każdorazowo przeanalizować, czy kompozycja zdjęcia/materiału wideo stwarza ryzyko przerobienia go w sposób naruszający dobra osobiste dziecka.
13. Udostępniany publicznie wizerunek dziecka korzystającego z oferty organizacji nie powinien być opatrzony żadnymi informacjami ułatwiającymi osobom postronnym zidentyfikowanie dziecka lub mogącymi zagrozić jego bezpieczeństwu.

Korzystanie z urządzeń elektronicznych i internetu

§11

1. Rodzice zachowują prawo do decydowania o udostępnianych ich dzieciom treściach także podczas pobytu dziecka na terenie organizacji. Udostępnianie dzieciom przebywającym na terenie organizacji komputerów, smartfonów i innego sprzętu umożliwiającego dostęp do treści w internecie i telefonów komórkowych odbywa się za zgodą rodzica/opiekuna.
2. Personel jest zobowiązany do kontrolowania sposobu korzystania przez dzieci z komputerów i telefonów komórkowych, zwłaszcza gdy są one podłączone do internetu.
3. Komputery, smartfony i podobne urządzenia udostępniane dzieciom w siedzibie organizacji powinny posiadać zabezpieczenia gwarantujące bezpieczeństwo przekazywanych danych oraz rozwiązania uniemożliwiające korzystanie ze stron przedstawiających treści niebezpieczne lub nieodpowiednie (parental control).
4. Organizacja zastrzega sobie prawo wprowadzenia zakazu korzystania przez dzieci z urządzeń umożliwiających utrwalanie obrazu i dźwięku podczas wybranych zajęć, jeśli przemawiają za tym względy bezpieczeństwa dzieci i/lub konieczność zagwarantowania im prywatności poprzez ochronę przed niekontrolowanym nagrywaniem.

Procedury w przypadku krzywdzenia dziecka

Postępowanie po otrzymaniu informacji o krzywdzeniu dziecka

§12

1. W przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka priorytetem jest zagwarantowanie mu wszelkiej pomocy i wsparcia niezwłocznie po uzyskaniu takiej informacji.
2. Niezależnie od pozostałych czynności mających na celu wyjaśnienie sprawy oraz nadanie jej oficjalnego biegu zarząd organizacji niezwłocznie podejmuje decyzję o formach doraźnego i długofalowego wsparcia dziecka, które było ofiarą przemocy, a także – jeśli dotyczy – pozostałych dzieci, które były jej świadkami lub również mogły być ofiarami.

3. Pracownik, który otrzymał informację o krzywdzeniu dziecka bezpośrednio od dziecka, nie może w żaden sposób poddawać w wątpliwość relacji dziecka, niezależnie od własnej oceny przedstawionej przez dziecko historii.
4. Pracownik organizacji nie może samodzielnie prowadzić czynności wyjaśniających zgłoszone lub zaobserwowane nieprawidłowe zachowania wobec dziecka bez uprzedniego poinformowania zarządu i uzyskania wyraźnej zgody.
5. Zarząd organizacji po przeanalizowaniu zgłoszonego krzywdzenia dziecka podejmuje decyzję o włączeniu w czynności wyjaśniające innych osób, takich jak np. psycholog dziecięcy.
6. Organizacja nie jest związana wolą rodziców dziecka w przypadku podejrzenia popełnienia czynu karalnego na szkodę dziecka, niezależnie od osoby sprawcy.

Rodzaje interwencji w przypadku różnych form krzywdzenia dzieci

§13

1. Krzywdzeniem dziecka jest każde przestępstwo popełnione na szkodę dziecka, przestępstwo, którego dziecko jest świadkiem, a także niebędący przestępstwem czyn naruszający dobro dziecka.
2. Każdy przypadek stwierdzenia lub podejrzenia krzywdzenia dziecka musi zostać odnotowany w karcie interwencji i zgłoszony zarządowi organizacji lub osobie przez niego wyznaczonej do koordynowania działań związanych z bezpieczeństwem dzieci pozostających pod opieką organizacji.
3. W oparciu o przekazane informacje oraz uzyskane wyjaśnienia, zarząd podejmuje decyzję o sposobie przeprowadzenia interwencji oraz osobie za nią odpowiedzialnej. Niedopuszczalne jest samodzielne prowadzenie przez pracownika postępowania wyjaśniającego bez wiedzy i zgody zarządu.
4. Zarząd niezwłocznie informuje rodziców/opiekunów dziecka o zdarzeniu oraz planowanej interwencji, a gdy jest taka potrzeba, wspiera ich w poszukiwaniu specjalistycznej pomocy.
5. Organizacja nie jest związana wolą rodziców w wyborze odpowiedniej formy interwencji, jeśli dziecko padło ofiarą czynu karalnego lub przemocy domowej.
6. W przypadku podejrzenia bezpośredniego zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka, należy niezwłocznie poinformować odpowiednie służby (policja, pogotowie ratunkowe), dzwoniąc pod numer alarmowy 112 lub 999 (pogotowie ratunkowe). Zawiadamia te organy pracownik, który pierwszy powziął informację o zagrożeniu, i następnie wypełnia kartę interwencji.

Przestępstwo popełnione na szkodę dziecka przez osobę dorosłą

§14

1. W przypadku podejrzenia popełnienia czynu karalnego na szkodę dziecka przez osobę dorosłą należy zawiadomić policję lub prokuraturę.

2. Obowiązek powiadomienia służb dotyczy także podejrzenia popełnienia przestępstwa przemocy domowej w rodzinie dziecka, jeśli dziecko jest jej świadkiem.
3. W przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez pracownika organizacji należy niezwłocznie odsunąć go od wszelkich form kontaktu z dziećmi (nie tylko dzieckiem pokrzywdzonym) do czasu wyjaśnienia sprawy.

Przestępstwo popełnione na szkodę dziecka przez inne dziecko

§15

1. W przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez inne dziecko należy przeprowadzić rozmowę z dzieckiem posądzanym o stosowanie przemocy oraz jego opiekunami, a także oddzielnie z dzieckiem krzywdzonym i jego opiekunami. Celem rozmowy jest ustalenie przebiegu zdarzenia, a także wpływu zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka krzywdzonego. Ustalenia należy zawrzeć w karcie interwencji sporządzonej dla każdego dziecka osobno.
2. Jeśli osobą podejrzaną o krzywdzenie jest dziecko w wieku od 13 do 17 lat, a jego zachowanie stanowi czyn karalny, należy poinformować o tym właściwy miejscowo sąd rodzinny lub policję.
3. Jeśli osobą podejrzaną o krzywdzenie jest dziecko powyżej 17 lat, a jego zachowanie stanowi przestępstwo, należy poinformować o tym właściwą miejscowo jednostkę policji lub prokuraturę.

Zaniedbanie dziecka w jego środowisku rodzinnym

§16

1. W przypadku podejrzenia zaniedbywania potrzeb dziecka w środowisku rodzinnym należy złożyć we właściwym miejscowo sądzie rejonowym (wydział rodzinny i nieletnich) pisemny wniosek o wgląd w sytuację dziecka/rodziny.
2. W przypadku podejrzenia, że opiekun dziecka zaniedbuje jego potrzeby psychofizyczne lub rodzina jest niewydolna wychowawczo (np. dziecko chodzi w ubraniach nieodpowiednich do pogody, opuszcza miejsce zamieszkania bez nadzoru osoby dorosłej), rodzina stosuje przemoc wobec dziecka (rodzic/inny domownik krzyczy na dziecko, stosuje klapsy lub podobne rodzajowo kary fizyczne), należy niezwłocznie poinformować właściwy ośrodek pomocy społecznej, który dokona analizy sytuacji rodziny i ustali odpowiednie formy udzielenia jej niezbędnego wsparcia.

Obowiązek zachowania tajemnicy

§17

Wszyscy pracownicy, którzy w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych mają informacje o krzywdzeniu dziecka, są zobowiązani do zachowania w tajemnicy wszystkich

okoliczności z tym związanych. Wyjątek stanowi przekazywanie informacji uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych oraz rodzicom/opiekunom dziecka w ramach wykonywania przez nich władzy rodzicielskiej.

Zasady dokumentowania i przechowywania informacji

§18

1. Wszystkie informacje zgromadzone w związku z realizacją działań z udziałem dzieci są przechowywane przez okres niezbędny do obrony przez możliwymi roszczeniami.
2. W miarę możliwości dane osobowe dotyczące dzieci należy przechowywać w postaci anonimizowanej/pseudonimizowanej.

Udostępnianie standardów

§19

1. Pełna wersja Standardów jest udostępniona na stronie internetowej organizacji.
2. W siedzibie organizacji w widocznym miejscu udostępniona jest wersja skrócona Standardów w formie umożliwiającej zrozumienie ich przez dzieci.

Przegląd i aktualizacja standardów

§20

1. Standardy podlegają regularnemu przeglądowi, nie rzadziej niż raz na 2 lata.
2. Personel organizacji oraz rodzice dzieci uczęszczających na organizowane przez nią zajęcia mogą na bieżąco zgłaszać swoje uwagi i propozycje zmian w Standardach.

Część III. Załączniki

Dziecko krzywdzone

Przemoc wobec dziecka można rozpoznać obserwując jego wygląd, stan zdrowia, zachowania, relacje z innymi a także zachowania jego rodziców/opiekunów. Zauważenie jednego lub kilku niepokojących objawów nie przesądza o tym, że dziecko jest krzywdzone, ale powinno skłonić do uważnego przyjrzenia się sytuacji dziecka i jego rodziny, zwłaszcza jeśli objawy się nasilają i są długotrwałe. Wybrane symptomy, na które warto zwrócić uwagę:

Objawy fizyczne

- Siniaki i obrażenia w nietypowych miejscach, takich jak plecy, pośladki, uda, uszy.
- Oparzenia, zadrapania, nietypowe obrażenia, które nie mają przekonującego wyjaśnienia.
- Ślady po wiązaniu na nadgarstkach czy kostkach.
- Niedożywienie, zaniedbana higiena osobista, noszenie ubrań nieodpowiednich do pogody.

Zachowania

- Zachowania wycofane, lękliwe lub depresyjne – dziecko może być bardziej ciche, wycofane, unikać kontaktu z dorosłymi lub rówieśnikami.
- Nagłe zmiany w zachowaniu – agresja, złość, nadmierna drażliwość, samookaleczenia.
- Unikanie pewnych osób lub miejsc – dziecko może obawiać się powrotu do domu, być wystraszone w obecności pewnych dorosłych.
- Regres w rozwoju – powrót do wcześniejszych etapów rozwoju, takich jak moczenie nocne, ssanie kciuka.

Objawy emocjonalne i psychiczne

- Niskie poczucie własnej wartości – dziecko może mieć trudności z akceptacją siebie, być nadmiernie krytyczne wobec siebie.
- Lęki i fobie – nagłe pojawienie się lęków, które wcześniej nie występowały.
- Problemy z koncentracją – trudności w nauce, brak zainteresowania szkołą, pogorszenie wyników w nauce.

Relacje społeczne

- Izolacja od rówieśników – unikanie kontaktów z rówieśnikami, trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu przyjaźni.
- Przemoc wobec innych – dziecko może przejawiać agresję wobec rówieśników lub zwierząt.

Inne sygnały

- Relacje o przemocy – dziecko może bezpośrednio lub pośrednio mówić o przemocy, której doświadcza.
- Obawy przed powrotem do domu – dziecko może bać się wracać do domu, preferować pozostawanie w szkole lub u przyjaciół.

Działania dorosłych

- Zachowania opiekunów – opiekunowie mogą być nadmiernie kontrolujący, izolować dziecko od innych, wykazywać skrajne zachowania (nadmierna surowość lub skrajna obojętność).
- Sprzeczne wyjaśnienia obrażeń – różne wersje opiekunów i dziecka dotyczące pochodzenia obrażeń.
- Mówienie o dziecku w negatywny sposób, poniżanie, ośmieszanie, nieuzasadnione podnoszenie głosu na dziecko, stosowanie obraźliwych określeń.
- Izolowanie dziecka – po zwróceniu uwagi na niepokojące objawy u dziecka rodzice przestają posyłać dziecko na zajęcia i ucinają kontakt z osobą/instytucją, gdzie zauważono niepokojące objawy.

Rozpoznanie dziecka, które może być ofiarą molestowania seksualnego, jest trudne i wymaga uwagi na różnorodne sygnały i objawy. Należy zachować daleko posuniętą ostrożność i delikatność w podejściu. Objawy, które powinny zaniepokoić:

Fizyczne objawy

- Niezwykłe obrażenia w okolicach genitaliów, odbytu czy ust, takie jak siniaki, skaleczenia czy obrzęki.
- Trudności w chodzeniu lub siadaniu bez oczywistej przyczyny.
- Infekcje układu moczowego lub inne problemy zdrowotne w obszarze genitaliów.
- Bóle brzucha lub bóle w dolnej części pleców bez wyraźnej przyczyny.

Zachowania

- Nagłe zmiany w zachowaniu – dziecko może stać się wycofane, lękliwe, depresyjne, lub przeciwnie – nadmiernie agresywne.
- Regres w rozwoju – powrót do wcześniejszych etapów rozwoju, takich jak moczenie nocne, ssanie kciuka.
- Nietypowe zachowania seksualne – wiedza seksualna lub zachowania nieodpowiednie dla wieku dziecka, próby angażowania innych dzieci w gry o podtekście seksualnym.
- Lęki i fobie – nagłe pojawienie się lęków, które wcześniej nie występowały, szczególnie związanych z konkretnymi osobami lub miejscami.
- Unikanie pewnych osób – dziecko może bać się lub unikać kontaktu z konkretnymi dorosłymi lub rówieśnikami.
- Problemy z koncentracją – trudności w nauce, brak zainteresowania szkołą, niskie wyniki w nauce.

Objawy emocjonalne i psychiczne

- Niskie poczucie własnej wartości – dziecko może mieć trudności z akceptacją siebie i swojego ciała, być nadmiernie krytyczne wobec siebie.
- Koszmary senne i problemy ze snem – dziecko może mieć trudności z zasypianiem, budzić się w nocy, mieć koszmary.
- Samookaleczenia lub myśli samobójcze – dziecko może próbować sobie szkodzić lub mówić o chęci zakończenia życia.

Relacje społeczne

- Izolacja od rówieśników – unikanie kontaktów z rówieśnikami, trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu przyjaźni.
- Trudności w relacjach z dorosłymi – dziecko może być nieufne wobec dorosłych, szczególnie tych płci sprawcy.

Inne sygnały

- Relacje o molestowaniu – dziecko może bezpośrednio lub pośrednio mówić o molestowaniu, używając słów lub opisów niewłaściwych zachowań dorosłych.
- Obawy przed powrotem do domu – dziecko może bać się wracać do domu, preferować pozostawanie w szkole lub u przyjaciół.

Działania dorosłych

- Zachowania opiekunów – opiekunowie mogą być nadmiernie kontrolujący, izolować dziecko od innych, wykazywać skrajne zachowania (nadmierna surowość lub skrajna obojętność).
- Sprzeczne wyjaśnienia obrażeń – różne wersje opiekunów i dziecka dotyczące pochodzenia obrażeń.

Prawne podstawy interwencji

Obowiązek prawny zawiadomienia o wybranych przestępstwach

Art. 240 § 1 Kodeksu karnego

Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w [...]:

- art. 156 (spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu),
- art. 197 § 3–5 i art. 198 (przemoc seksualna),
- art. 200 (czyny o charakterze pedofilskim),

nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Obowiązek społeczny zawiadomienia o przestępstwie

Art. 304 Kodeksu postępowania karnego

§ 1. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

§ 2. Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

Interwencja podejmowana jest poprzez złożenie policji lub prokuraturze zgłoszenia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Obowiązek społeczny zgłoszenia zaniedbywania dziecka

Art. 572 Kodeksu postępowania cywilnego

§ 1. Każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, obowiązany jest zawiadomić o nim sąd opiekuńczy.

§ 2. Obowiązek wymieniony w § 1 ciąży przede wszystkim na urzędach stanu cywilnego, sądach, prokuratorach, notariuszach, komornikach, organach samorządu i administracji rządowej, organach Policji, placówkach oświatowych, opiekunach społecznych oraz organizacjach i zakładach zajmujących się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi.

Interwencja podejmowana jest poprzez złożenie w sądzie rejonowym wydział rodzinny i nieletnich pisemnego wniosku o wgląd w sytuację dziecka/rodziny.

Obowiązek społeczny zawiadomienia o krzywdzeniu rówieśniczym

Art. 4 Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich

§ 2. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję.

§ 3. Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć czynności niecierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu.

Interwencja podejmowana jest poprzez zawiadomienie policji lub pisemnie sądu rodzinnego.

Odpowiedzialność za niedopełnienie obowiązków

Wybrane przepisy karne *ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich*.

Art. 23

2. Kto dopuszcza do pracy lub do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi, osobę bez uzyskania informacji, o których mowa w art. 21 ust. 2, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 zł.
3. Kto przed nawiązaniem stosunku pracy lub dopuszczeniem do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi, nie wypełnia obowiązku przedłożenia informacji lub oświadczenia, o których mowa w art. 21 ust. 3-7, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 zł.

Art. 23a

Kto dopuszcza do pracy lub do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi, osobę wiedząc, że dane tej osoby są zamieszczone w Rejestrze, albo wiedząc, że została prawomocnie skazana za przestępstwo określone w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, przestępstwo określone w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego lub w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 zł.

Art. 23b

1. Kto, będąc obowiązany do wprowadzenia standardów ochrony małoletnich, nie wykonuje tego obowiązku, podlega karze grzywny do 250 zł albo karze nagany.
2. W razie ponownego stwierdzenia niewykonania obowiązku wprowadzenia standardów ochrony małoletnich, sprawca, podlega karze grzywny nie niższej niż 1000 zł.

Art. 23c

Kto dopuszcza do pracy lub do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi osobę wiedząc, że osoba ta ma obowiązek stosowania się do orzeczonego przez sąd zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 24

Kto bez uprawnienia uzyskuje z Rejestru z dostępem ograniczonym informację o osobie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 24a

- 1.** W razie skazania za przestępstwo, o którym mowa w art. 23c, sąd orzeka środek karny w postaci świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Wysokość tego świadczenia nie może przekroczyć 30 000 zł.
- 2.** W razie ukarania za wykroczenie, o którym mowa w art. 23 ust. 2, art. 23a i art. 23b ust. 2, sąd orzeka środek karny w postaci świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Wysokość tego świadczenia nie może przekroczyć 10 000 zł.

Dane osobowe kandydata

W związku z planowanym oddelegowaniem do pracy z dziećmi jesteśmy zobowiązani do zweryfikowania Pana/Pani w *Rejestrze sprawców przestępstwa na tle seksualnym*. Obowiązek ten wynika z art. 21 ustawy o *przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich*. Poniżej dane niezbędne do dokonania sprawdzenia:

Imię:

Nazwisko:

Nazwisko rodowe:

PESEL:

Imię ojca:

Imię matki:

Informujemy, że:

- podstawą prawną przetwarzania danych osobowych zawartych w niniejszym oświadczeniu jest prawny obowiązek (art. 6 ust 1c RODO) ciążyący na administratorze danych osobowych wynikający z ustawy o *przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich*, a celem przetwarzania danych osobowych jest weryfikacja spełnienia ustawowych kryteriów dopuszczenia do pracy z dziećmi,
- przysługuje Panu/Pani prawo dostępu do Pana/Pani danych, ich sprostowania, usunięcia, ograniczenia przetwarzania danych a także do wniesienia skargi do Prezesa UODO (adres: ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa), jeśli uzna Pan/Pani, że przetwarzanie odbywa się niezgodnie z prawem,
- Pana/Pani dane nie będą poddane profilowaniu ani przekazywane do państw trzecich,
- podanie danych jest dobrowolne, ale odmowa ich podania oznacza brak możliwości realizacji działań związanych z kontaktem z dziećmi.

Imię i nazwisko

Data

Podpis

Oświadczenie o państwach zamieszkania

1. Realizując obowiązek wynikający z art. 21 *ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich*, oświadczam, że w latach 2004-2024 zamieszkiwałem w następujących państwa innych niż Rzeczpospolita Polska:

	Państwo zamieszkania	Okres zamieszkiwania
1		
2		
3		
4		

2. Jestem świadomy(a) odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

3. Przyjmuję do wiadomości, że:

- podstawą prawną przetwarzania moich danych osobowych zawartych w niniejszym oświadczeniu jest prawny obowiązek (art. 6 ust 1c RODO) ciążyący na administratorze danych osobowych wynikający z *ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich*, a celem przetwarzania moich danych osobowych jest weryfikacja spełnienia przeze mnie ustawowych kryteriów dopuszczenia do pracy z dziećmi,
- przysługuje mi prawo dostępu do moich danych, ich sprostowania, usunięcia, ograniczenia przetwarzania danych a także do wniesienia skargi do Prezesa UODO (adres: ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa), jeśli uznam, że przetwarzanie odbywa się niezgodnie z prawem,
- moje dane nie będą poddane profilowaniu ani przekazywane do państw trzecich,
- podanie danych jest dobrowolne ale odmowa ich podania oznacza brak możliwości realizacji działań związanych z kontaktem z dziećmi.

Imię i nazwisko

Data

Podpis

Oświadczenie o niekaralności

Świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, oświadczam, że:

1. Prawo państwa, w którym zamieszkiwałem w okresie nie przewiduje⁷ wydawania zaświadczeń do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi określonej w art. 21 ustawy o przeciwdziałaniu przestępczości na tle seksualnym i ochronie małoletnich.
2. Nie byłem prawomocnie skazany w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii.
3. Nie wydano wobec mnie innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściłem się takich czynów zabronionych.
4. Nie mam obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.

Przyjmuję do wiadomości, że:

- podstawą prawną przetwarzania moich danych osobowych zawartych w niniejszym oświadczeniu jest prawny obowiązek (art. 6 ust 1c RODO) ciążyący na administratorze danych osobowych wynikający z ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczości na tle seksualnym i ochronie małoletnich, a celem przetwarzania moich danych osobowych jest weryfikacja spełnienia przeze mnie ustawowych kryteriów dopuszczenia do pracy z dziećmi,
- przysługuje mi prawo dostępu do moich danych, ich sprostowania, usunięcia, ograniczenia przetwarzania danych a także do wniesienia skargi do Prezesa UODO (adres: ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa), jeśli uznam, że przetwarzanie odbywa się niezgodnie z prawem,
- moje dane nie będą poddane profilowaniu ani przekazywane do państw trzecich,
- podanie danych jest dobrowolne ale odmowa ich podania oznacza brak możliwości realizacji działań związanych z kontaktem z dziećmi.

Imię i nazwisko

Data

Podpis

⁷ Uwaga. Ustawa nie reguluje zasad składania oświadczenia w przypadku państwa, w którym przewidziano wydawanie zaświadczeń potwierdzających niekaralność, ale uzyskanie takiego zaświadczenia przez osobę składającą oświadczenie jest z powodów obiektywnych niemożliwe. W takim przypadku osoba składająca oświadczenie może zmienić ten punkt szczegółowo opisując konkretną sytuację i powody, dla których nie może uzyskać takiego zaświadczenia. Nie jest to jednak procedura przewidziana w ustawie i organizacja przyjmująca oświadczenie może je uznać za niewystarczające do dopuszczenia osoby do pracy z dziećmi.

Instrukcja dla kandydata

Ustawa o zapobieganiu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich zobowiązuje nas do starannej weryfikacji każdej osoby, która ma zostać dopuszczona do kontaktów z małoletnimi. Jednym z elementów weryfikacji jest sprawdzenie, czy osoba ta nie była karana za określone w ustawie przestępstwa. Złożenie zaświadczenia jest warunkiem podjęcia pracy lub innej aktywności związanej z kontaktem z dziećmi.

Poniżej krótka instrukcja, jak pobrać niezbędne zaświadczenie drogą elektroniczną korzystając z systemu e-KRS. Potrzebny do tego będzie profil zaufany lub podpis elektroniczny. Opłata za wniosek wynosi 20 zł.

1. Wejdź na stronę Krajowego Rejestru Karnego (<https://ekrk.ms.gov.pl/ep-web>).
2. Zarejestruj i aktywuj konto wybierając formularz dla osoby fizycznej.
3. W lewym górnym rogu kliknij w zakładkę „Wnioski i zapytania” i wybierz „Wniosek o osobę”.
4. W punkcie 11 zaznacz „kartoteka karna” i „kartoteka nieletnich”.
5. W punkcie 12 wpisz „art. 21 ust. 3 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 560)”.
6. Zapisz i podpisz wniosek profilem zaufanym lub podpisem elektronicznym.
7. Opłać wniosek.

Gdy zaświadczenie będzie gotowe, otrzymasz informację na swoją skrzynkę ePUAP. Czas oczekiwania może się różnić, standardowo powinno to być 7 dni, ale w okresach wakacyjnych, gdy zapytań jest więcej, może zostać wydłużony nawet do 14 dni.

Zaświadczenie możesz także uzyskać w formie papierowej bezpośrednio w Punktach Informacyjnych Krajowego Rejestru Sądowego. Opłata wyniesie wtedy 30 zł, ale czas oczekiwania będzie krótszy.

Zaświadczenie należy złożyć osobie, która prowadziła rekrutację w imieniu organizacji.

Podstawa prawna: art. 21 ust. 3 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 560).

Zasady publikacji wizerunku

Publikowanie wizerunków dzieci wiąże się z szeregiem ryzyk i dlatego zawsze należy rozważyć, czy jest to konieczne, a cele, jakie chcemy tym osiągnąć – promocja organizacji, pokazanie jej działalności, działania fundraisingowe – nie mogą zostać osiągnięte w inny sposób. Decydując się na publikację wizerunku dzieci, należy wykazać się dużą ostrożnością i troską o ochronę prywatności i dobrostanu dzieci. Oto kluczowe zasady i standardy dotyczące publikowania wizerunków dzieci:

Zgoda opiekunów prawnych

- Przed publikacją wizerunku dziecka konieczne jest uzyskanie wyraźnej zgody od rodziców lub opiekunów prawnych.
- Zgoda ta powinna być udzielona na piśmie i zawierać szczegóły dotyczące sposobu, miejsca i celu publikacji oraz potencjalnych konsekwencji tej publikacji.
- Zgoda nie może być w żaden sposób wymuszona, a organizacja nie może uzależniać udziału dziecka w zajęciach od zgody na wykorzystanie wizerunku dziecka.
- W miarę możliwości należy pozyskać zgodę samego dziecka i uszanować jego decyzję.

Ochrona prywatności i anonimowości

- W miarę możliwości publikowany wizerunek dziecka nie powinien umożliwiać jednoznacznego zidentyfikowania go.
- Publikacja wizerunku dziecka nie powinna zawierać szczegółowych danych osobowych, które mogą umożliwić jego identyfikację (np. pełne imię i nazwisko).
- Należy unikać publikacji wizerunków dzieci w kontekstach, które mogą naruszać ich godność lub prywatność (np. zdjęcia w sytuacjach intymnych, związane ze zdrowiem, w trudnych sytuacjach życiowych).

Bezpieczeństwo dziecka

- Zastanów się, czy publikacja wizerunku dziecka może narazić je na jakiegokolwiek ryzyko (np. nękanie, prześladowanie, porwanie).
- Szczególną ostrożność należy zachować przy publikowaniu wizerunków dzieci w internecie, gdzie materiały mogą być łatwo kopiowane, udostępniane i wykorzystywane bez kontroli.

Godność dziecka

- Wizerunki dzieci powinny być publikowane w sposób, który szanuje ich godność i prywatność. Nie wolno wykorzystywać wizerunków dzieci w sposób, który mógłby je ośmieszyć lub zaszkodzić ich reputacji.

- Wszystkie osoby przedstawione na zdjęciu muszą być ubrane, a kompozycja zdjęcia nie powinna ułatwiać zmodyfikowania go w sposób umożliwiający nadanie mu seksualnego lub poniżającego charakteru.
- Wizerunki dzieci nie powinny być wykorzystywane do celów komercyjnych bez wyraźnej zgody i świadomości opiekunów prawnych.

Gdzie szukać wsparcia

Telefony zaufania

- Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka – 800 12 12 12, chat.brpd.gov.pl
- Telefon Zaufania Dla Dzieci i Młodzieży – 116 111, www.116111.pl
- Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie – 22 668 70 00
- Policyjny telefon zaufania ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 800 120 226
- Telefon dla nauczycieli i rodziców (Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę) – 800 100 100
- Kryzysowy telefon zaufania – 116 123
- Inne telefony – <https://zwjr.pl/bezplatne-numery-pomocowe>

Urzędy i instytucje publiczne

- Rzecznik Praw Dziecka – www.rpd.gov.pl
- Rzecznik Praw Obywatelskich – www.rpo.gov.pl
- Punkty nieodpłatnej pomocy prawnej – www.gov.pl/web/nieodplatna-pomoc
- Państwowa Komisja ds. wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 – www.pkdp.gov.pl

Organizacje pozarządowe

- Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę – www.fdds.pl
- Fundacja Orange – www.fundacja.orange.pl
- Fundacja Unaweza – <https://www.unaweza.org>
- Fundacja Twarze Depresji – www.twarzedepresji.pl
- Fundacja Można Zwariować – <https://moznazwariowac.pl>
- Niebieska Linia – <https://www.niebieskalinia.pl>

Katarzyna Sadło, trenerka i konsultantka z wieloletnim doświadczeniem w pracy z organizacjami pozarządowymi, podmiotami ekonomii społecznej oraz innowacjami społecznymi. Szkoli i doradza, jak prowadzić organizację jawnie, przejrzystie i odpowiedzialnie. Autorka poradników i artykułów poświęconych prawnym, etycznym i praktycznym aspektom funkcjonowania organizacji. Asesorka w konkursach grantowych. Była wieloletnia prezeska Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego i członkini komisji rewizyjnej Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych. Obecnie członkini zarządu Fundacji dla Polski prowadzącej Fundusz Obywatelski im. Ludwika i Henryka Wujców.

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego